

RAHA

Turulangusele panustav Etalon kaotas poole väärtusest

"Mind varajuhina või Etalon Varahaldust maha kanda on selgelt vara. Tuuled ei jää igaveseks ainult ühelt poolt puhuma," ütles Etalon Varahalduse juht **Mikk Talpsepp** enesekindlalt. ▶ 4-5

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Reede, 18. august 2017 nr 144 (5742) 3 eurot

fm SHOP

Ferrometali uus Webshop, FM Shop on avatud!

For trade customers only English Register / Login 0 Shopping cart

Products tulppa

COMPANY FM SHOP PRODUCTS SOLUTIONS & QUALITY CONTACT LOGIN

Exclusively for business customers Service-hotline : +358 10 3084500 Quick service More than 20,000 products

Home

Catalogue

fm SHOP

Anchoring technology

Construction equipment

Electrical equipment

Fastening

Hand tools

fm ferrometal

Fix Master terrace screws

Farmer screw season is on!

SB bolting assembly for steel structures

Fixcutter chipboard screws

CONNEX

CUSTOMER SERVICE: +358 10 308 4500 MONDAY TO FRIDAY FROM 7:00 TILL 16:00

www.ferrometal.fi

USALDUSVÄÄRNE PARTNER AASTAST 1998 • ÜLE 100 SÕIDUKI KOHAPEAL

Peugeot 508 SW Allure THP

Hind: **9 300 EUR**
Esmene registreerimine: **2012. a**
Spidomeetri näit: **131 650 km**
Värv: **pruun (tume)**

BMW 535dA xDrive M-paket

Hind: **28 900 EUR**
Esmene registreerimine: **2013. a**
Spidomeetri näit: **200 042 km**
Värv: **must**

Volvo XC90 Summum 7 K D5

Hind: **19 900 EUR**
Esmene registreerimine: **2011. a**
Spidomeetri näit: **99 309 km**
Värv: **hall (tume)**

BMW X3 xDrive X-Line

Hind: **34 000 EUR**
Esmene registreerimine: **2014. a**
Spidomeetri näit: **29 251 km**
Värv: **sinine**

Toyota Avensis Wagon Active Plus

Hind: **18 500 EUR**
Esmene registreerimine: **2015. a**
Spidomeetri näit: **67 988 km**
Värv: **sinine**

Toyota Land Cruiser 200 Luxury D-4D

Hind: **69 000 EUR**
Esmene registreerimine: **2016. a**
Spidomeetri näit: **101 340 km**
Värv: **must**

Ford Ranger Wildtrak TDCi

Hind: **33 000 EUR**
Esmene registreerimine: **2016. a**
Spidomeetri näit: **89 550 km**
Värv: **oranž**

Volkswagen Transporter Kombi TDI

Hind: **28 600 EUR**
Esmene registreerimine: **2015. a**
Spidomeetri näit: **103 644 km**
Värv: **must**

Volkswagen Multivan Highline 4Motion BiTDI

Hind: **53 800 EUR**
Esmene registreerimine: **2017. a**
Spidomeetri näit: **9 500 km**
Värv: **must (Deep)**
Garantii kuni: **04.2021**

Audi Q7 TDI

Hind: **59 000 EUR**
Esmene registreerimine: **2015. a**
Spidomeetri näit: **60 402 km**
Värv: **must**
Garantii kuni: **07.2020**

BMW 523iA

Hind: **17 200 EUR**
Esmene registreerimine: **2010. a**
Spidomeetri näit: **125 793 km**
Värv: **hall (hele)**

Lexus SC430

Hind: **12 200 EUR**
Esmene registreerimine: **2004. a**
Spidomeetri näit: **81 300 km**
Värv: **pruun (hele)**

AUTODE VÄLJAOSTU JA VAHETUSE VÕIMALUS. KÜSI PAKKUMIST!

e-autoline.com

Mäepealse 21a, 12618 Tallinn. Tel 672 6726

MAAILM

Tumedad pilved poliitikasügisel kohal

August, mis pidi USA poliitikas olema rahulik, pöördus ootamatult tormiks, kui ärieliit sel nädalal president **Donald Trumpist** ära pööras. Tulemuseks vihased säutsud, sõim sotsiaalmeedias ja vajuvad börsiindeksid. ▶ **8-9**

KRIMI

Savisaare protsessi oodatud tunnistaja

Eile andis kohtu ees ütlusi Kesk-erakonna kampaaniameister Paavo Pettai, kes rääkis, kuidas ta erakonnale raha hankis. Erinevalt mitmest teisest protsessil osalejast polnud Pettail probleeme mäluga. ▶ **6-7**

TEHING

Favora ostu uurimine nõuab lisaaega

Konkurentsiamet võttis lisaaega et hinnata, kas võimsalt laieneva kütuseketi Olerex emafirma tohib osta seitsme tanklaga Favora. Mida arvavad viivitusest Olerexi omanikud Andres Linnas ja Antti Moppel? ▶ **3**

PÄEVA TEGIJA

Taavi Kotka andis kogupaugu

Ministeeriumi juhib minister, siin ei ole midagi vaielda, lajatab endine majandusministeeriumi IT-kantsler **Taavi Kotka**, kes kandideerib kohalikel valimistel Reformierakonna nimekirjas. Jutt käib kurikuulsast SKAIS2 riigihankest, mida Kotka kirjeldab Vembu ja Tembu vastutustundetu seiklusena. Kotka, kes majandusministeeriumi asekanterina projekti ebarealistlikkuse eest hoiatas, tunnistab tagantjärele ka oma süüd: oleks pidanud olema veelgi jäärpääsem. ▶ **Loe lisaks lk 12**

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Reede, 18. august 2017
nr 144 (5742) **3 eurot**

EUR/USD
1,1717 ▼

USD/EUR
0,8536 ▲

EUR/SEK
9,5192 ▲

EUR/RUB
69,3777 ▼

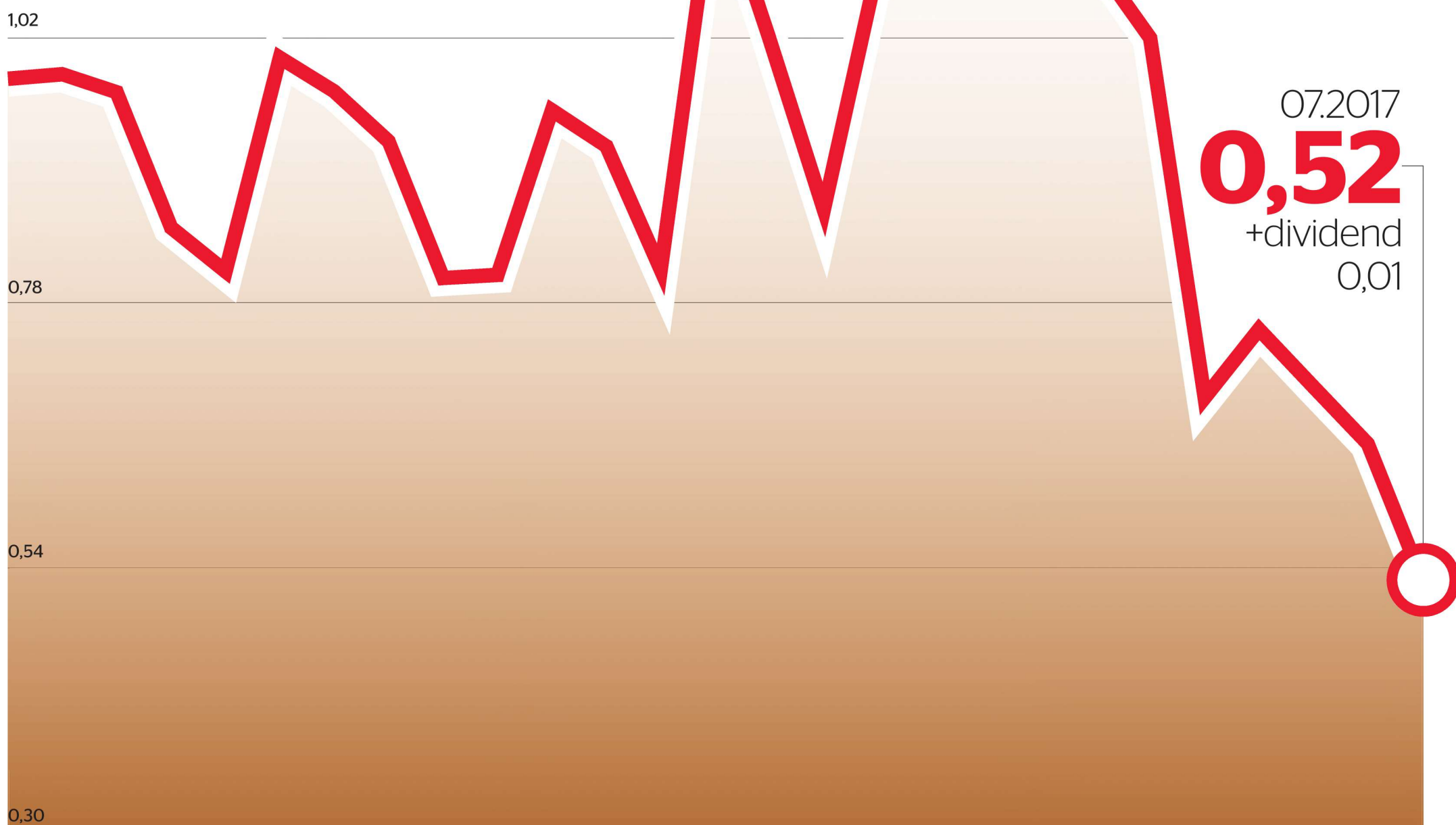
NordPool
45,15 ▲

Euribor
-0,271 ▲

INVESTEERIMINE

Sulas pooleks

Üle kahe aasta tegutsenud vendade Talpseppade loodud ning turgude langusele panustavas kinnises investeerimisfondis Etalon Varahaldus on igast eurost alles vaid pool, kuid investorid on rahulikud. ▶ **4-5**

LÜHIDALT

Toyota rallitiim kolib Soomest Eestisse

Toyota rallitiim viib suurema osa tegevusest Soomest üle Eestisse, kirjutas Iltasanomat. Üks põhjusi võib olla Eesti soodsam maksuskeskkond. Praegu asub Toyota rallitiimi tugi-koht Soomes Jyväskylä lähedal, kust on pärit ka rallitiimi juht, ralli MM-sarjas osalenud Tommi Mäkinen. Mäkinen tunnistas, et peale maksude on kolimise põhjus ka logistiline, Eestist on palju lihtsam muu Euroopaga ühendust pidada kui Kesk-Soomest. Toyota tugikoht peaks Tallinna lähedal Peetris valmis saama järgmisel aastal.

Helses tegi prokuratuuriga 4000eurose oportuuniteedi

Ettevõtja Jaan Pillesaare tarkvarafirma AS Helmes vabanes Põhja-Eesti Regionaalhaigla juhtidele altkäemaksu andmise kahtlustusest, kirjutas Eesti Ekspress. Helmes peab maksma kriminaalasja oportuuniteediga lõpetamise eest riigile 4000 eurot. Lisaks kohustub Helmese nõukogu liige Andres Kukk tasuma 2000 eurot. Helmes maksis kinni Põhja-Eesti Regionaalhaigla juhi Tõnis Alliku ja IT-juhi Marko Kilgi välisreise Milanosse, Nice'i ja Tenerifele. Prokuratuuri arvates oli tegemist altkäemaksuga.

Eesti kulutas eelmisel aastal üle 8,5 miljardi euro

Valitsus kiitis heaks riigi 2016. aasta majandusaasta koondaruande. Eelarve kulud ja investeeringud olid kokku 8,55 miljardit eurot, s.o 93,6% eelarvest. Tulud olid 8,58 miljardit eurot ehk 98,8% eelarvest. Laekunud tulud ületasid tasutud kulutusi 34 miljoni euro võrra. Riigil oli varasid möödunud aasta lõpu seisuga 16,5 miljardi euro väärtuses, millest enamiku moodustasid põhivarad. Varad kasvasid aastaga 171 miljoni euro võrra. Majandusaasta koondaruande peab kinnitama riigikogu.

BÖRS

PRFoodsi aktsial pärituul purjedes

Sel nädal teise kvartali ja esimese poolaasta tulemused avaldav PRFoods on lühikese ajaga kerkinud varjusurmast üheks Tallinna börsi popimaks aktsiaks.

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.ee

Äripäev

PRFoodsi aktsia on aastaga ligi kolmandiku võrra tõusnud. Võimsaima hoo sai aktsia sisse augusti alguses, mil tegi paari päeva jooksul 25protsendise hüppe ning kaupleb täna 0,495 eurol (vt graafik).

Samuti tõusis oluliselt kauplemisaktiivsus. Kui varem tehti aktsiaga päevas tublisti alla 10 tehingu, siis alates augustist on tehinguid päevas mitukümmend.

Ka käibenumbrid on lakke tõusnud: kui tavapäraselt jäi PRFoodsi kauplemisaktiivsus ka parematel päevadel alla 10 000 euro, siis näiteks teisel augustil kaubeldi aktsiaga enam kui 65 000 euro väärtuses.

Sellele eelnes 1. augustil avalikuks tul-

nud teave, et PRFoods ostab ära käibelt hulga suurema Soome kalatööstusettevõtte Trio Trading AB. Tehingu suuruseks oli veidi enam kui kolm miljonit eurot, pluss järgneva viie aasta jooksul Soome müüjatele makstavad boonused.

Vaid mõni nädal varem, juuni lõpus, teatas PRFoods teisest suurtehingust: Suurbritannia ettevõtete John Ross Jr Ltd ja Coln Valley Smokery Ltd 15,4 miljoni euro suurusest ostuotsusest.

PRFoodsi juht Indrek Kasela teatel esialgu uusi suuri ülevõtmisi plaanis pole.

Nüüd seisab ees ligi kaks korda suurema kontserni juhtimine: kui PRFoodsi käive oli eelmisel aastal 47,4 miljonit eurot, siis Suurbritannia firmadest lisandub ühisesse käibesse ligikaudu 18 ning Triost ligikaudu 51 miljonit eurot, nii et Eesti börs sai omale hoobilt ligi 100 miljoni eurose käibega firma.

HIND
PRFoods sai pärast tehinguid hoo sisse

aktsia hind eurodes

ALLIKAS: NASDAQ

Erinevate kaubaaluste ja pakkekomponentide tootmine, HT töötlus

kaubaalused.com

Telefon 51 05 565
investor@investor.ee

ROIGASAIAD OÜ

Roigasaadade valmistamine ja paigaldamine

tel 509 2933 • info@roigasaiaid.ee
www.roigasaiaid.ee

Ehitusuudised.ee

Värsked uudised ehitus- ja kinnisvarasektorist

UC RENT

**ESINEMISLAVAD | TELLINGUD
TELGID | SOOJAKUD | PIIRDEAIAD
TRIBÜÜNID | ILMASTIKUKAITSED
LAOHALLID | MÖÖBEL ÜRITUSTELE**

RENT, MÜÜK ja PAIGALDUS

tel +372 51 75 920 | www.ucrent.ee

TULEMUSED

Linda Nektari müüki räsib alkoholiaktsiisi tõus

ARTUR ERIK LINDMAA
artur-erik.lindmaa@aripaev.ee

Eile avaldas Balti Alternatiivturul First North olev AS Linda Nektar oma teise kvartali ja esimese poolaasta tulemused. Kuigi ettevõtte tulemused olid positiivsed, räsib neid alkoholiaktsiis.

AS Linda Nektar selle aasta kuue kuu müügitulu oli ligi 1,47 miljonit eurot (6 kuud 2016: 2,11 miljonit eurot), vähenemine on 30,5%. AS Linda Nektar lõpetas I poolaasta 118 403 euro suuruse puhaskasumiga. Eelmise aasta sama perioodi puhaskasum oli 411 923 eurot, vähenemine 71,2%.

Katsumus klientidele

Joogiturgu ja selle nõudlust mõjutab kombinatsioon kehvast suvest ning Eesti valitsuse väljakuulutatud rängast aktsiiside tõusust, millega püüavad ettevõtte kliendid toime tulla.

Seoses aktsiisipoliitika muudatustega, millel on oluline mõju joogitööstussektori-

le, leiab juhtkond, et selle aasta tuluproгноos on ebakindel, mistõttu tulud jäävad allapoole varem märgitud 3,5–4,0 miljonit eurot.

Juhatuse esimehe Kadri Rauba sõnul on Euroopa joogiturul toimunud kääritatud jookide tootmisel mõningad muudatused. Lahjasid alkohoolseid jooke on tavapärase puuviljapõhise tooraine asemel hakatud tootma ka (odavamast) kääritatud glükoosirupist. Ettevõtte on valmis pakkuma mõlemaid kääritatud tooraineid joogitööstusele.

Rauba märkis, et alkohoolsete jookide üldine kogutarbimine ettevõtte praegustel turgudel eeldatavasti oluliselt ei muutu. Siiski ei ole ärikeskkonnas toimuvate arengute tõttu täpsete müüginumbrite prognoosimine erinevate jookide lõikes hetkel mõeldav, teatas ettevõtte.

Linda Nektari strateegiline eesmärk on jätkuvalt oma aroomitehnoloogiad ja nende seotud lahendusi arendada.

8,1

eurot on Linda Nektari aktsia hind praegu.

Hiljuti valmis tootearendus- ja kvaliteedilabor, täitmaks aroomaineostjate ja joogitootjate rangeid kvaliteedinõudeid üle maailma.

Samuti aitab ettevõtte oma klientidel välja töötada innovatiivseid tootelahendusi, võtaks aluseks võimalikke tulevikutrende. Siin on oluline rahvusvaheline koostöö, mille edendamisse on ettevõtte hiljuti panustanud. Tegeletakse täiendavate klientide otsimisega ning vajaduse korral on võimalik lühikese aja jooksul tootmisvõimsust märkimisväärselt suurendada.

Materiaalsesse põhivarasse investeeriti esimesel poolaastal kokku 349 950 eurot (6 kuud

2016: 508 434 eurot). Poolaasta amortisatsioonikulud olid 211 716 eurot (6 kuud 2016: 167 848 eurot) ja arenduskulud 22 440 eurot (6 kuud 2016: 88 159 eurot). 2017. aasta 6 kuu palgakulu koos maksudega oli 158 186 eurot (6 kuud 2016: 174 372 eurot).

I poolaastal maksis ettevõtte dividende 2016. majandusaasta tulemuste eest 299 271 eurot (6 kuud 2016: 141 760 eurot). Aktsionäridele dividende väljamaksega kaasnenud tulumaksukulu oli 74 818 eurot (6 kuud 2016: 35 440 eurot).

Linda Nektari aktsia hind on praegu 8,1 eurot.

AS Linda Nektar on 1940. aastatel alguse saanud Eesti ettevõtte, mis toodab õunaveini regionaalsele joogitööstusele. Ettevõtte keskendub pakendamata puuviljaveinide valmistamisele ning tegutseb äriil mudeli alusel. Ettevõtte tootmine paikneb Baltimaade ja Põhja-Euroopa turgude suhtes logistiliselt soodsas Lõuna-Eestis.

KÜTUSETURG

Konkurentsiamet võttis Favora ostu uurimiseks lisaaega

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Konkurentsiamet võttis lisaaega, et hinnata, kas võimsalt laieneva kütuseketi Olerex emafirma tohib osta seitsme tanklaga Favora. Olerexi omanikke ajapikendus murelikuks ei tee.

Olerexi omanike Andres Linnase ja Antti Moppeli firma Aqua Marina andis ostuplaanist konkurentsiametile teada juuli alguses – ettevõtte tahab Urmas Johansonit aktsiaseltsilt Johnny ära osta seitsme tanklaga Favora keti. Nüüd alustas amet aga koondumise asjus täiendavat menetlust ehk võttis lisaaega.

Enamasti alustatakse täiendavat menetlust selleks, et välja selgitada, ega tehinguga kaubaturul konkurents oluliselt ei kahjustu – ei teki näiteks turgu valitsevat seisundit või selle tugevnemist.

Aqua Marina ja Olerexi suur-omanik Moppel ütles, et pole ajapikenduse võtmise peale üllatunud. “Konkurentsiametile ei ole kütuseturu kiire muutumine jäänud märkamata ja amet analüüsib tekkinud olukorda kogu vajaliku hoolsusega,” rääkis kütuseäriimees.

Viimasel aastal on Olerex oma võrku laiendanud väga

jõuliselt: mullu neelati alla väikekonkurendid Mahta Kütus ja Raktoom, mis tegutsevad samuti peaaesjalikult Lõuna-Eestis. Nende tehingute puhul andis konkurentsiamet loa vaid mõne aja pärast ning täiendavat menetlust ei alustanud.

Kaks aastat tagasi tegid Moppel ja Linnas aga hiigelteingu ning ostsid venelastelt siinsed Lukoili tanklad. Sellega paisus eestlaste kett tanklate arvu poolest turu suurimaks tegijaks.

Moppeli sõnul on tehingud

teinud turule head. “Ehkki alates Lukoili jaamade ostust 2015. aastal on kütuseturg märgatavalt kontsentreerunud, ei ole konkurents vähenenud – pigem vastupidi,” rääkis ettevõtja.

Ehitavad ka ise juurde

Seni on kõik Aqua Marina ostenud tanklad kiirelt Olerexi ketti ühendatud ning hakanud kandma vastavaid logosid ja värve. Sama plaanivad Linnas ja Moppel teha ka ostetavate Favora tanklatega.

TASUB TEADA Annab tulemustes tunda

Hoogsa laienemise tuules kasvatas Olerex mullu ka käivet ja kasumit. Kui tunamullu oli müügitulu 223 miljonit eurot, siis mullu juba 283 miljonit ehk veerandi jagu enam. Puhaskasumit teeniti 2016. aastal 1,8 miljonit eurot, aasta varem oli tulemus 1,1 miljonit. Dividende Linnas ja Moppel majandusaasta aruande järgi siiski võtta ei plaani.

◀ Olerexi üks omanikke Antti Moppel. FOTO: RAUL MEE

Kuigi Olerex on kiiresti kasvanud peaaesjalikult ostutehingute ja ülevõtmiste kaudu, ehitab firma ka ise endale tanklaid juurde. Nii on ka tänava plaanis rajada kaks uut jaama.

Veel sel aastal peaks kerkima uued Olerexi tanklad Paidesse ja Keilasse. “Paides lammutatud vana ajale jalgu jäänud jaama Tallinna maantee ringteel ja ehitame asemele uue ja kaas-aegse, Keilasse tuleb uus jaam Paldiski maantee äärde,” rääkis Moppel.

15 August 2017
00:00:00 UTC

AAAAAA-CZSI4Y
AAJL7M-IXUCZV
PZYX7U-AMW3NT
4Z2DXN-VYDNE5
QY762F-STUGRA
LTV3ZZ-U5KYKA

guardtime
guardtime.com

PANGANDUS

Krediidipangal mahtude kasv

Aasta algul uued kodumaised omanikud saanud ja sügisel Coop Pangana turule tulev Eesti Krediidipank kasvatas esimesel poolaastal kõigi olulise-mate äriiliinide tegevusmahtu.

Laenuportfell kasvas tänavuse aasta algusega võrreldes 20 protsenti ja ulatus juuni lõpu seisuga 183,5 miljoni euro-ni. Hoiuseportfell kasvas kaheksa protsenti, ulatudes 275,5 miljoni euroni. Panga neto intressitulul kasvas esimesel poolaastal eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 30 protsenti ehk miljoni euro võrra, 4,5 miljoni euroni.

Krediidipanga puhaskasum oli esimesel poolaastal 0,3 miljonit eurot, kahanedes aastaga 0,4 miljoni euro võrra.

Kasumlikkust mõjutasid uue strateegia ellu viimisest tingitud ühekordse iseloomuga kulud, näiteks Läti filiaali sulgemine, personalivaldkonna muudatused, samuti uue äri-nime ja kaubamärgi kasutusele võtmise ettevalmistusega seotud kulutused. Eesti Krediidipank ostis esimesel poolaastal 100protsendilise osaluse ettevõtetes Coop Finants ja Krediidipank Finants.

Panga klientide arv kasvas poolaastaga 1000 võrra, ulatudes juuni lõpus 32 000ni. Panga grupp andis tööd ligi 200 inimesele oma 12 esinduses.

Krediidipank avaldab teise kvartali majandustulemus-te vahearuande augusti lõpuks.

ÄRIPÄEV.EE

SOMMARTIDER

Sommartider suvepakkumise varustuses:

- 8-käiguline automaatkäigukast
- Metallikvärv
- Sensus Connect ja High Performance helisüsteem
- Sensus Navigation navigatsioonisüsteem
- Apple CarPlay/Android Auto
- Poolautonomne juhtimissüsteem Pilot Assist II
- jpm.

Naudi suvelõppu skandinaavialikult elegantse **Volvo S90** roolis.

Volvo S90 Business Momentum D3 erimudel

Soodushind: **45 900 €**

Volvo V90 Business Momentum D4 erimudel

Soodushind: **49 900 €**

Vaata lisa:

VOLVOCARS.INFOAUTO.EE

Volvo S90 Sommartider sooduspakkumise-ga kaasnev varustus: Metallikvärv, alarm, 17" 7 kodaraga Silver kergmetallist valuväljed, 12,3" Full Graphical näidikuteplakk, Volvo Sensus Connect 9" puutetundlik ekraan keskkonsoolil, High Performance Audio, AUX, iPod/USB, Bluetooth, Apple Carplay/Android Auto, kõnetuvastus ja hääluhtimine (inglise, vene, saksa keeles), Sensus Navigation navigatsioonisüsteem, digitaalne kasutusjuhend auto keskkraanil, Park Assist parkimisabi, ees ja taga, acc adaptiivne püsikiirushoidik, poolautonomne juhtimissüsteem Pilot Assist II, kiirspiiirik, City Safety II aktiivturvalisuse süsteem (sis. suure looma tuvastust), sõidurajalt kõrvalekaldu-mise hoiatussüsteem, sõiduraja hoidmise süsteem, juhi valvuse kontrollisüsteem, liikluskäitumise tuvastamise süsteem, LED päeva-, lähi-, kaug- ja tagatuled pööramisfunktsiooniga, Home Safe saatevalgustus, esituled pesurid, pimestamisvastane tahavaatepeegel sees, valgustusega peeglid päikesesirmides, Iron Ore sisedekoor, elektriliselt kokkuklapitavad soojendusega küljepeeglid, integreeritud suunatuledega, multifunktsionaalne nahkrool, nahkkattega käigukanginupp, külgakende kroomitud ilu-lüüstud, kerevärv uste käepidemed, elektriliselt avatav tagaluuk, elektriliselt allaklapitav tagaistme seljatuugi, keyless drive koos käed-vaba tagaluugiga, seisuküte taimeriga, ECC-elektroniline kahetsooniline kliimaseade, õhukvaliteedi kontrollisüsteem, salongiõhu puhastussüsteemmälufunktsiooniga vihmaandur, Stop/Start, pardaaruvi, nõlvaststardiabi, adaptiivsed pidurituled, elektriline "Autohold" funktsiooniga seisupidur, SIPS turvapadjad, salongi turvakarkass, lülisambavigastuse vältimissüsteem WHIPS, kaasreisija turvapadja lüliti, elektrilised, nutikad esiistmete turvavööde pingutid, Isofix kinnitused tagaistmetel, elektrooniline stabiilsuskontroll koos sport-režiimiga, alajuhitavuse kontrollisüsteem, veojuukontroll, haagise stabiilsuse süsteem, Moritz nahksis, tekstiilmadid, elektriline nimmetugi esiistmetel, 4-suunaline, soojendusega esiistmed, tagaistme käetugi topsihoidja ja panipaigaga, 12v pistikupesa keskkonsooli tagaosa, 12v pistikupesa pakiruumis, dynamic veermik, rehvirõhu kontrollisüsteem, ajutine tagavararatas. Pildid on illustratiivsed. CO₂-heide: 115-119 g/km; Keskmine kütusekulu: 4,4-4,5 l/100 km; Pakkumine kehtib kuni 30.09.2017

Info-Auto

TALLINN Järve Pärnu mnt 232 tel 671 0020 infoauto@infoauto.ee
TARTU Turu 27 tel 737 1890 tartu@infoauto.ee
PÄRNU Tallinna mnt 89a tel 447 2777 parnu@infoauto.ee

volvocars.infoauto.ee
facebook.com/infoautovolvo

MIS ON MIS

Etalon Varahaldus AS

Mitteavalik investeerimisfirma, mille tegevuseks on omavahendite investeerimine aktsiatesse, võlakirjadesse ja muudesse finantsinstrumentidesse. **Põhitegevus** on turu ebaefektiivsuste peale üles ehitatud investeerimis- ja kauplemisstrateegiate rakendamine ning väärtusinvesteerimine.

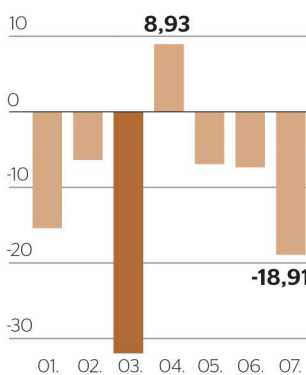
Juhtkonda kuuluvad vennad Mikk ja Tõnn Talpsepp. Mikk vastutab investeringute juhtimise eest ja Tõnn administratiivse juhtimise eest.

Alustas tegevust 2015. aasta mais, mil kaasas ligi 70 investori rohkem kui 2 miljonit eurot.

Perioodil 2015–2025 on ettevõtte eesmärk kasvatada A-aktia raamatupidamisväärtust keskmiselt +26% aastas ehk 1 euro pealt 10 euron.

Kuidas on Etalonil sel aastal läinud

tootlus, protsentsides

ALLIKAS: ETALON VARAHALDUS AS

► Mikk Talpsepp on valmis panustama sellele, et ühel päeval sajab taas vihma.

FOTO: ANDRES HAABU

RISK

Pool läinud: Etaloni strateegia sulatas raha

Juba paar kuud tagasi kolmandiku varast kaotanud Etalon Varahaldus süvendas kahjumit esimese poolaasta lõpuks veelgi.

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.ee

Äripäev

Esimese poolaasta tõusvad maailmaturul sulatasid Etalon Varahalduse portfelli 49 protsenti. Arvestades seda, et alustades kaasati investoritelt kaks miljonit, on praegu järele vaid miljon.

Kuigi vendade Talpseppade riskifondi eripäraks ongi suurte riskidega suure tootluse jahtimine, on ajal, mil turud on rahulikud ja tõusvad, volatiilsusele ja rahutustele panustamine tänamatu strateegia. Ja nii väikest volatiilsust nagu sel aastal pole aastakümneid nähtud.

Hirmuindeksiks kutsutud VIX võtab aluseks S&P500 indeksi ning hindab, kui suurel määral sealsed kursid kõikuda või-

„Loodan, et fondijuhi närv üles ei ütle ja strateegiat ei muuda ega hakka teistpidi panustama ja rapsima.“

Investor Jaak Roosaare loodab parematele aegadele

Madal VIX – näiteks eile oli see 12 – tähendab, et suuri kursikõikumisi oodata pole. Võrdluseks: möödunud majanduskriisi haripunktis 2008. aastal jõudis VIXi näit 90 ligi.

Etaloni fondijuht Mikk Talpsepp nentis kvartaliülevaates lakooniliselt, et kuigi 60–65 protsenti tehingutest sai tehtud hästi, vedas ülejäänud portfelli miinust ning praegu on turud tema strateegiate jaoks liiga rahulikud. Kui varem võttis halbade tulemuste järel osa investoreid fondist raha ka välja, siis selle poolaasta kohta kinnitas Mikk Talpsepp, et aktsiate tagasiostuprogrammi võimalust pole veel keegi kasutanud: pigem on soovitud juurde osta, aga müüjaid pole.

Investor mures pole

Jaak Roosaare suhtub esimese poolaasta tulemustesse rahulikult. „Turg on endiselt suhteliselt sirgjooneliselt tugev, VIX 10 kan-

dis ja volatiilsuse kasvule panustajad hävinud. Etalon nende seas. Loodetavasti saavad paremad ajad enne kui kapital otsa saab. Samuti loodan, et fondijuhi närv üles ei ütle ja oma strateegiat ei muuda ega hakka teistpidi panustama ja rapsima,” ütles Roosaare, kes näeb Etaloni tehtud investeringut võimalusena portfelli riske hajutada: headel aegadel pole tal Talpsepa strateegiat rahalises mõttes kasu, kuid halval ajal võib see tulu tuua.

„Mina investeerisin seepärast, et minu muud investeeringud sõidavad turuga samas suunas ja olen ise ka müügioptsioone münud – ehk volatiilsuses lühike – ja seega on Etalon minu jaoks justkui riskide hajutus. Endiselt pole plaani oma osalust müüa ega ka uut raha juurde panna. Kui turud muutuvad närvilisemaks, siis võib Etalon ka suuri kasumeid teenida. Aga kas ja kunas see juhtub, ei tea keegi,” nentis ta.

KOMMENTAAR

Raha tehakse siis, kui indeksid

BIRGER AAVIK
LHV äri- ja varahaldustoodete tippmüüja ning Etaloni investor

Eelmise aasta ootamatused ehk Brexit ja Trump näitasid, et keerulisemad olukorrad sobivad Etaloni fondijuhile.

Juunis, kui toimus Brexit, kerkis Etaloni aktsia NAV 44% ja USA presidendivalimiste taustal novembris ligi 16%. Leian, et Mikk Talpsepal on lähiajal paljut oodata, kui uskuda, et ees on keerulisemad ajad. Raha tehakse ikka siis, kui indeksid künnavad põhja, mitte ei püstita rekordeid.

Marc Faber, kes on õigesti prognoosinud eelmise kriisi, on sel aastal öelnud: „Maailmas on kolossaalne krediidimull, see ei saa lõpmatuseni paisuda,” ja: „Meil on mull kõrgis varaklassides, mis lõhkeb õige pea.” Jim Rogers, finantsurgude korüfee kinnitab: „Tulekul on suurim kriis tema eluajal, mis saabub vähem kui aasta pärast.”

Eesti edukamate pensionifondide juhi Andres Viisemanni sõnul on nii aktsiad, võlakirjad kui ka kinnisvara väga kõrgelt hinnastatud, mistõttu on LHV fondid asunud pigem kapitali kaitsma. See taustainfo annab põhjust oodata muutusi finantsurgudel ja loodetavasti Etaloni tänases tootluses.

Teades veidi Miku tootlus-

Mikk Talpsepp kaotatud rahast: mul on kindel plaan

Kuigi Etalon Varahaldusel on selja taga poolaasta, mil suude ti vaid ühes kuus plussi jääda, siis investeringute juht Mikk Talpsepp muresemiseks põhjust ei näe.

Juuli seisuga on igast Etaloni investeeritud eurost 47 senti läinud: kas tegu on kalkuleeritud riskiga? Kõik aktsiad kõiguvad börsidel iga päev. Etalon Varahalduse algusest on Tallinki aktsia kõikunud 0,70 ja 1,15 euro vahel, Apple'i aktsia 90 dollari ja 160 dollari vahel. Samal ajal on Etalon Varahalduse aktsia kõikunud 0,5 ja 1,3 euro vahel.

Raske on eeldada, et olukorras, kus taustsüsteem on kui lainetav meri, peaks laev püsima liikumatu. Erinevalt Tallinkist ja Apple'i aktsiast, mis kauplevad viimaste aastate tipus, on Etalon Varahalduse aktsia praegu alumises ääres.

Turgude langusele hakkas Etalon Varahaldus panustama 2016. aasta märtsis. Hoolimata turgude tõusust eelmisel aastal suutis Etalon Varahaldus aasta lõpetada ligi 39% tootlusega, millele aitasid kaasa nii Brexiti hääletus kui ka USA presidendi valimised.

2017. aastal pole seni õnnestunud langusele panustatud positsioonidega tõusvalt turult head tulemust välja pigistada ja esimesel poolaastal kaotas Etalon Varahalduse A-aktsia 49% aasta alguse väärtusest.

Juhiksin tähelepanu ka asjaolule, et kõige selle taustal tegid USA börsid kõige aegade kõige rahulikuma esimese poolaasta alates volatiilsusindeksi VIX arvutamise algusest 1995. aastal. 2017. aasta algus on ajaloo kõige rahulikuma poolaasta.

Mind varajuhina või Etalon Varahaldust maha kanda on selgelt vara. Tuuled ei jää igaveseks ainult ühelt poolt puhuma.

Kirjeldage, millised tehingud või turusituatsioon kõige enam teise kvartali tulemusi mõjutas. Kuna mu turunägemus on selgelt negatiivne, siis pikaajaliste optsoonide väljakirjutamisega Etalon Varahaldus hetkel nii madala volatiilsuse tingimustes ei tegele.

Nii esimeses kui teises kvartalis olid peamiseks kahjumiallikaks turgude langusele panustatud positsioonid. Põhja-Korea konflikt ja üks päev turgude langust kergitas A-aktsia NAV väärtust ligi 40%. Kui rohkem närvilisust ei järgne, siis see tulu läheb käest.

Aga september ja oktoober võivad turgudele palju probleeme tuua.

Olen samuti arendamas välja täiendavaid strateegiaid, millega loodan lõpusirgele jõuda 2018. aasta veebruariks.

Olete õelnud, et otsite ja panustate turgude ebaefektiivsusele: kas praeguses olukorras, mil turud on - vastupidi ka investor Toomase ootusele - aina ülesmäge läinud, on neid üldse võimalik leida? Ebaefektiivsuseid on alati. Nende olemasolu ei tähenda, et igas perioodis õnnestub nendelt tulu teenida. Turud võivad püsida ebaratsionaalsed väga pikka aega.

99 Mind või Etalon Varahaldust maha kanda on selgelt vara. Tuuled ei jää igaveseks ainult ühelt poolt puhuma.

Mikk Talpsepp

Samuti võib turg püsida pikka aega ühes statistika äärmuses. Turgude volatiilsus kukkus ära juba tükk aega tagasi, nüüd on täielikult ära kukkunud ka volatiilsusfutuuriid ehk ka edasivaatav hirmu määr on olematu. Ka see on ebaefektiivsus, see ei ole ratsionaalne.

Isemoodi on küsimus, kas olukorra muutusele peaks panustama. Ma olen valinud, et olen valmis panustama, et ühel päeval sajab taas vihma. Tulevik näitab, kas planeedist saab kõrb või on hoopis minul õigus.

Riskifondi eripära on see, et teinekord tuleb lühiperspektiivis võtta vastu suurem kukkumine, et pikas perspektiivis rohkem võita. Kas praegu on Etalonis see periood või olete mures? Mina olen väga enesekindel. Kui ma omal ajal vähem kui tuhande euroga alustasin, siis teel seitsmekohaliste arvudeni kaotasin neljal korral 2/3 või rohkem kapitalist. Kui ma mõnel nendest kordadest oleks ennast maha kandnud, siis poleks minust kunagi saanud börsikauplejat ja investorit, kes ma olen.

Kogu kapitali püüan mitte kunagi kaotada. Mind ei heiduta tagasilöögid, aga raha kaotamine on alati väga ebameeldiv.

Kas praegu on erinevatesse varaklassidesse paigutatud kogu investorite raha? Pikaajalisi investeringuid on Etalon Varahaldusel ainult seoses naftasektoriga ja Venemaaga. Kui turud natukenegi kukuvad, siis tekitab Etalon Varahalduse kiiresti kapitali juurde, sest langusele panustatud positsioonid võivad tuua suuri kasumeid.

Iseasi on see, kas need kasumid suudavad katta kahjumeid, mis on saadud viimase kaheksa kuu jooksul.

Kas plaanite ka raha juurde kaasata? Seni, kuni Etalon Varahalduse A-aktsia väärtus on alla 1,3 euro, ei kavatse investoritelt raha juurde kaasata, iga järgnev emissioon toimub kõrgemal tasemel, kui oli eelmine. Olen arendamas täiendavaid strateegiaid.

Meie aktsionäride huvides ei ole, et kaasaksime praegu täiendavaid vahendeid.

Kuidas suhtuvad tulemustesse investorid? Mõned aktsionärid on varem lahkunud, kuid selle aasta aktsiate tagasiostuprogrammist on kasutatud 0%. Samas on mitu aktsionäri, kes soovivad aktsiaid juurde osta, kuid ei ole kedagi, kes müüks.

Milliseid kogemusi on andnud poolavalik raha haldamine? Poolavalikult raha haldamine tähendab, et kriitikat on rohkem ja rohkem on inimesi, kes on valmis sind maha kandma. Aga mul on kindel plaan.

TARTU ÜLIKOO

Meisterlik kommunikatsioon on tõhusa strateegilise juhtimise osa. Kommunikatsiooni oskusliku juhtimise eesmärk on tugevdada organisatsiooni sise- ja väliskommunikatsiooni ning edendada sellega ülikooli eesmärkide saavutamist.

Tartu Ülikool võtab tööle KOMMUNIKATSIOONIJUHI,

kelle ülesanne on arendada ülikooli sise- ja väliskommunikatsiooni organisatsiooni eesmärkidest lähtuvalt ning juhtida ülikooli kommunikatsioonitalitust. Ta korraldab dialoogi ülikoolile oluliste sisemiste ja väliste huvipoolte vahel, koordineerib rektoraadi meediasuhtlust, tema ülesandeks on ka tekstide koostamine ja toimetamine ning vajadusel osalemine sise- ja väliskommunikatsioonis rektoraadi kõneisikuna.

Ootused ametikoha täitjale:

- kõrgharidus (magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon), soovitatavalt kommunikatsiooni või suhtekorralduse alal;
- suure organisatsiooni sise- ja väliskommunikatsiooni juhtimise või korraldamise kogemus (juhina, töötajana, partnerina vm);
- kommunikatsiooni- ning meediavaldkonna väga hea tundmine;
- oskus luua ja hoida tööks vajalikke suhteid ja kontakte;
- väga hea suhtlemis- ja eneseväljendusoskus, sealjuures oskus suhelda avalikkusega;
- eesti keele oskus kõrgtasemel ning väga hea inglise keele oskus kõnes ja kirjas;
- suutlikkus juhtkonda kommunikatsiooniküsimustes nõustada;
- võime töötada iseseisvalt, algatus- ja organiseerimisvõime;
- võime olukordi kiiresti hinnata ja töötada pingelises olukorras;
- analüüsi- ja otsustusvõime;
- tasakaalukus, täpsus ja korrektsus.

Pakume võimalust ennast teostada ning anda oma panus rahvusvaheliselt tunnustatud teadusülikoolis; toetavat ja professionaalset meeskonda, kaasaegset töökeskkonda ja koolitust ning arenguvõimalusi.

Kandideerimise tähtaeg: **31. august 2017. a.** Tööle asumise aeg on kokkuleppel.

Kandideerimiseks palume saata elulookirjeldus, motivatsioonikiri, milles on märgitud ka palgasoov, ning essee teemal „Põhimõtted, millest lähtun rahvusülikooli kommunikatsioonijuhina“ Tartu ülikooli personaliosakonda (personal@ut.ee või Ülikooli 18, ruum 304, 50090 Tartu).

Lisainfot jagab Jaan Rosental, turundus- ja kommunikatsiooniosakonna juhataja, tel +372 511 8593.

Soome suurim maaehitus- ja keskkonnanaholdusmasinate erialamess

MAXPO

N 7.9. kl 9–17
R 8.9. kl 9–17
L 9.9. kl 9–16

7.–9.9.

Hyvinkää lennuväli

ÜLE 260 EKSPONENDI KÕIK BRÄNDID KOHAL!

MASINAD KÕIGIS SUURUSTES TUTVU JA VÕRDLE UUDISMUDELEID!

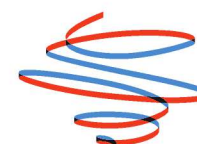
Lennuväljal laiuv messiala võimaldab mitmekülgseid tööesitlusi ja masinate omal käel proovimist.

MASIN
IGAKS
TÖÖKS

MAXPO messil on väljas pinnasetööde, keskkonnanaholduse, tee- ja maaehitusmasinad nende kõigis suurusklassides.

Info ja messikülastuspaketid Messukeskus Helsinki esindajalt Eestis Profexpo OÜ, Tel 626 1347, info@profexpo.ee, profexpo.ee/soomemessid

maxpo.fi

Messukeskus

künnavad põhja

numbritest perioodil 2008–2010, ootan huviga keerulise mate aegade saabumist, kus enamik turuosalisi võib kaotada kontrolli.

Etaloni senise kahe tegutsemisaasta jooksul on ta juba neljal-viiel korral kaotanud märkimisväärselt kapitali, kuid tulemused on näidanud, et distsipliini hoidmisega ei ole Etalonil ka raskematel hetkedel raskusi ja kaotustest on taastunud kiiresti. Ka 2016. aasta alguses kaotas Etalon ligi 50 protsenti kapitalist, kuid aasta lõpetati ikkagi ligi 40protsendise kasumiga.

Mul on kahju, et Etalon ei ole veel jõudnud eesmärgipärase kursi peale. Samas pikaajalise investorina olen investeerinud raha Etaloni minimaalselt üheks majanduslikuks, mille sisse jääb nii kriis kui ka sellest väljumine. Samuti on varajuht teatanud, et tegeleb investeerimisstrateegia täiendamisega.

Olen saanud aru, et Etaloni eesmärk ei ole edestada turuindekseid väikse marginaaliga, vaid ambitsioon on rebida end turu keskmistest tootlustest lahti. Etalon on kodumaise investeerimistoodete hulgas võrdlemisi uus asi. Loodan, et positiivse tootluse saamiseks ei minda liiga ahneks ja võetakse mõistlikke riske.

PROTSESS

Šveitsi raha teekond Keskerakonna

Eile andis Savisaare protsessil ütlusi üks oodatuid tunnistajaid, Keskerakonna kampaaniameister Paavo Pettai, kes rääkis, kuidas ta erakonnale Šveitsi fondist raha hankis.

MARI METS
mari.mets@aripaev.ee

Äripäev

Kuna Keskerakond jäi valimiseelsete reklaamikampaaniate eest Pettaile pidevalt suuri summasid võlgu, lasi Pettai käiku skandaalsed Priit Toobali allkirjaga garantiikirjad. Nii garantiikirjadest kui ka sellest, kuidas ta erakonna valimiskampaania rahastamiseks Šveitsist raha hankis, rääkis ta eile kohut ees tunnistust andes.

Pettai ütlused olid pikad ja põhjalikud, erinedes selle poolest märkimisväärselt seni protsessil tunnistajatena üles astunud Viljo Reiljani ja Priit Kutseri omadest. Samuti polnud Pettail erilisi probleeme mälu, kõiki sündmusi ja detaile mäletas ta imekspandava täpsusega. Mitu tundi kestnud ülekuulamise järel ajakirjanike ette ilmus Pettai, et kõige meeldetuletamine on nõudnud temalt palju energiat.

Erakonnal näpud põhjas

Pettai rääkis, et 2010. aasta sügisel oli Keskerakonnal võlgu 38 miljoni krooni eest, enamus reklaamikampaaniate eest. Tegemist oli tema võetud laenudega, sealhulgas 2011. aastal Šveitsist saadud laen. "Need olid põhilised allikad, millega valimiskampaaniat finantseeriti," ütles Pettai.

Tema sõnul oli 2011. aasta kevadel toimunud riigikogu valimiste eel Keskerakonna rahaline seis väga keeruline, arutati võimalusi pangast laenu võtta, kuid pangad erakonnale laenu ei andnud. "Ühel hetkel ütles Edgar Savisaar mulle, et raha on võimalik hankida ühest Šveitsi fondist, mille nimi oli Arsai Investments. Sinna oli tema sõnul kogunenud raha Savisaare peetud loengutest-ettekannetest," lausus Pettai.

Protsessi süüdistaja, juhtiv riigiprokurör Steven-Hristo Evestus küsis Pettailt, kas need saadud laenud olid tema teada seadusega kooskõlas. "Ma arvan küll," vastas Pettai. "Need, millega mina soetud olin, jätsid mulle korrektse mulje."

Pettai sõnul olid Keskerakonnal veel va-

► Paavo Pettai eile pärast kohtus tunnistuste andmist meedia fookuses.

FOTOD: ANDRAS KRALLA

► Paavo Pettai ja Hillar Teder (seljaga) eilsel istungil.

rasemad riigikogu valimiste eelsed võlgnevused tasumata ja erakond ei saanud alustada uue kampaaniaga. "Pidin vastutama meediakampaaniate eest, aga meediakanalid nõudsid minult ettemaksu. Rahastuse otsimisega valimisteks tegelesid Edgar Savisaar, Kalev Kallo ja Priit Toobal – nemad olid põhilised."

Pettai kirjeldas, kuidas ta Šveitsi fondist Arsai Investments Keskerakonna kampaania jaoks raha hankis. "Minuga seotud summa oli 470 000 eurot, väljastati tšekk Zürichi pangast, kuid seda ei saanud niisama rahaks pöörata, küll aga sai seda tšeki tagatisena kasutada. Selleks sõitsin Luksemburgi ühte pank, panin tšeki tagatiseks, sain

selle vastu laenu, mis kanti minu kui eraisiku kontole. Hiljem tšekk lunastati pangaga poolt ja tasusin sellelt 470 000 eurot tulumaksu, nii et maksuametil ei tohiks etteheiteid olla."

Majaost ja garantiikirjad

Pettai märkis, et tegutses Savisaare korraldusel ja juures oli ka Aleksander Kofkin, kes aitas pangaga läbi rääkida.

Prokurör küsis Pettailt, kas seda sama raha kasutati valimiskampaanias. "Jah, algul mõtlesin, et kannan raha oma ettevõttele Midfield OÜ, aga 2010. aastal oli Keskerakond saanud paranduseks ühe maja. Arutasime Toobaliga, et erakond võiks selle maja hoopis ära osta. Meedia süüdistas Keskerakonda, et on vanainimesed sealt välja tõstnud. Ostsingi selle maja omakorda 250 000 euroga Keskit ära ja neil tekkis vahendeid kampaania läbiviimiseks."

Skandaali tekitanud garantiikirjade kohta rääkis Pettai, et Keskerakonnal olid tema ees suured võlgnevused ja ta ise oli saanud eraisiku maksuotsuse 213 000 eu-

ESITLEB:

TALLINNA ENERGIAPÄEV

LAUPÄEVAL, 30. SEPTEMBRIL KELL 10-16

JÄRVE KESKUSE EES

SISSEPÄÄS TASUTA!

Korralduspartner:
Energiaagentuur

WWW.ENERGIAMESS.EE

KÜTAME!
ENERGIAMESS

KONFLIKT

USA äriilidrid pöörasid presidendist

Ärimehest president Donald Trump jäi ilma Ameerika suurfirmade juhtide toetusest, kui ei mõistnud üheselt hukka rassistlikku vägivalda.

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Äripäev

► USA president Donald Trump ja farmaatsiatööstuse Merck juht Kenneth Frazier, kes esimesena lahkus Trumpi nõukojast. FOTO: EPA

Presidendile oli see löök au pihta, kuid kannatab ka Trumpi valitsuse agenda majanduse elavdamiseks eesotsas maksureformiga. See tunnetus hiilis eile ka börsile. Kõik suuremad indeksid alustasid kauplemispäeva madalamalt tasemelt.

Kolmapäeval saatis Donald Trump Twitteri-sautsuga erru kaks USA äriilidritest koosnenud nõukoda, mille loomisest ta presidendiaja alguses kõvasti lokku löödi. Trumpile meeldis näidata, kuidas ta maailma edukaimate tippjuhtidega nõu peab, kuidas Ameerika hiilgus taastada, ning kuidas nad kuuletuvad ja käsu peale USAs töökohti loovad. Ettevõtjad omalt poolt olid valmis töötama presidendiga heaks, kes lubas reeglite rägastikku harvendada ja maksureformi ära teha.

Nüüd tuli presidendil kiiresti tegutseda, enne kui nõukojad omal algatusel ise laiali oleksid jooksnud.

Põhjuseks oli 12. augustil Virginia osariigis Charlottesville'is toimunud uusnatside ja valgete ülemvõimu toetajate kokkupõrked äärmuslaste vastastega. President Donald Trumpi hukkamõist lasi ennast oodata ja kui see kaks päeva hiljem lõpuks tuli, siis juba järgmisel päeval leidis president, et võrdselt süüdi on kokkupõrgetes nii äärmuslastel kui ka nende vastastel.

Esimene mõra

Esimesena lahkus Trumpi nõukojast esmaspäeva hommikul farmaatsiahihi Merck juht Kenneth Frazier.

“Mercki tippjuhina ja enda südametunnistuse sunnil tunnen ma, et pean sallimatusele ja ekstremismile vastu astuma,” ütles

» Tippjuhina ja enda südametunnistuse sunnil tunnen ma, et pean sallimatusele ja ekstremismile vastu astuma.

Mercki juht Kenneth Frazier põhjendas lahkumist Trumpi nõukojast

ta. Frazier oli nõukojas ainuke mustanahaline tippjuht.

Trump reageeris vihaste sautsudega, milles süüdistas firmat kõrgetes ravimihindades ja töökohtade USast välja viimises. Kui lahkujaid juurde tuli, sautsus Trump, et presidendil pole mingit raskust tühjaks jäänud toolid täita. Kolmapäeval järgnes aga

sauts, et president saadab nõukojad laiali, et mitte äriilidreid surve alla panna. Vahepele enne seda olid nõukojad juba ise otsustanud laiali minna.

Paljudele USA äriilidritele sai viimseks piisaks Trumpi teisipäevane väljütlemine, kus ta uusnatsid ja nende vastased ühele pulgale aetas. Seni kõikus nii mõnigi ärijuht kahevahel, kas mainekahju kriitikatormi sattunud presidendiga koostöö jätkamisest kaalub üles kasu presidendil lauas istumisest, et poliitika kujundamisel kaasa rääkida. Sotsiaalmeedia jagas sõimu ja boikotiähvardusi mõlemale leerile.

Laiali saadetud nõukodadest suuremat sisulist mõju ei olnud – koos jõuti käia vaid

mõne korra. Juba varem oli nõukodadest liikmeid lahkunud, kui Uberi juht tegi seda protestiks Trumpi immigratsioonipoliitika ning Tesla ja Walt Disney juhid taunides Pariisi kliimaleppest lahkumist.

Küll aga toitis selliste nõukodade eksisteerimine lootust, et USA uue presidendipoliitika saab olema ettevõtlust soosiv. “See lootus on nüüd mõnevõrra kahvatanud,” nentis Commerzbank viimaseid arenguid kommenteerides.

“Tema (presidendi – toim.) arvukad rünnakud konkreetsete ettevõtete aadressil jätaavad hoopis sellise mulje, et ta kasutab oma positsiooni ära ettevõtete otsustusprotsessi sekkumiseks. See on kõike muud

ÄRA KULUTA RAHA EDEVUSELE, VAID OMA TEGEVUSELE

Kasutatud büroo- ja muu mööbel

Hinnad alates
35 €

Hinnad alates
35 €

Hinnad alates
35 €

E-N 10-17 R 10-18
Tähetorni 21j, Tallinn,
Tel 552 6608

www.Apunek.ee

- TÖÖRIISTAD
- ÄRITARBED
- KODU-JA KONTORIMÖÖBEL
- EHITUSMATERJALID
- ELEKTROONIKA
- SPORDIKAUBAD
- KODUMASINAD
- LAOSISUSTUS
- KODUKAUBAD
- EHITUSMASINAD
- VEESÕIDUKID
- VARUOSAD

MEIL ON SUUR VALIK NII UUT JA KASUTATUD KAUPA!!!

www.realisatsioonikeskus.ee
Ehituse 8, Haljala, Lääne-Virumaa
Tel +372 56 444 07
info@realisatsioonikeskus.ee

REALISATSIOONIKESKUS.EE

BÖRS

Millise sotsiaalvõrgu aktsiast loobuda?

SunTrust Robinson Humphrey analüütikud katavad nii Facebooki, Twitteri kui ka Snap aktsiade ning soovivad investoritel loobuda just viimast, vahendab MarketWatch.

Analüütik Youssef Squali märkis, et Snapist tuleks investoritel kiiresti lahti saada, kuna ettevõtte numbrid on kehavad, kui analüütikud karta oskasid.

Eeskätt tõi ta esile selle, et reklaam on Snapis odavamaks muutunud ning see pole hea uudis käivet silmas pidades. Samuti on Snapil karm konkurent Facebookile kuuluva Instagram Storys näol. Viimasel kuul on Snap aktsia langenud 17% võrra. Praegu maksab Snap aktsia 13,02 dollarit. Squali märgib hinnasihiks 10 dollarit.

Squali jätkas, et Facebookile annab ta kindlasti ostusoo-

vituse, kuna ettevõtte on endiselt edukas, kasvatab kasutajabaasi ning kasuminumbrid on tugevad.

Squali märkis Facebooki aktsia hinnasihiks 210 dollarit. Aktsia ise on tõusnud viimase kuu jooksul 6% jagu ning praegu tuleb selle eest maksta 169,98 dollarit.

Twitterile andis ta aga hoia soovitus – Squali väidab, et Twitteri käekäik on tema meelest üks suur küsimärk. Ühelt poolt on aeglustunud Twitteri kasutajate arvu kasv, teisalt on Squali sõnul näha, et ettevõtte on oma põhitegevusele rohkem tähelepanu pööranud ning seega fokuseeritum.

Twitteri hinnasihiks märkis Squali 16 dollarit. Praegu on sautsukeskkonna aktsia hind 16,10 dollari juures.

ÄRIPÄEV.EE

ära

kui ärisõbralik, ja nii hoopis USA majandusele kahjulik.”

Investorid näisid esmaspäeval Mercki juhi põhimõttelist otsust tunnustavat, ehkki see võib kõrged ravimite hinnad nüüd presidendi erilise tähelepanu alla. Aktsia reageeris tõusuga. Üldiselt jäid turud pigem ükskõikseks.

Maksureform vajab toetust

Politiikasügis töötab tulla keeruline. Trump vajab USA Kongressi toetust nii laenupiiri tõstmiseks, et valitsuse rahastamine ei katkeks, kui ka pikema vaatega reformidele nagu maksusüsteemi lihtsustamine. Tervishoiureform juba takerdus ja värske skandaal paneb presidendi oma partei lojaalsuse taas proovile.

“See on väga frustreeriv nende jaoks meist, kes tahavad tähelepanu koondada lahendamist ootavatele teemadele – maksureformile, infrastruktuurile, laenupiiri tõstmisele,” ütles Florida osariiki esindav vabariiklane Dennis A. Ross agentuurile Bloomberg. Ross oli üks esimesi Trumpi toetajaid.

August pidi olema rahulik kuu maksureformi ette valmistamiseks.

Mitmed vabariiklased, sealhulgas endised presidendid George H.W. Bush ja George W. Bush ning Esindajatekoja spiiker Paul Ryan on end Trumpi väljaütlemistest distantseerinud. Kuid mitte tingimata presidenti nime pidi nimetades.

Wall Street Journal kirjutas, et puhkenud furoor võib anda presidendi agenda tagasilöögi. Trumpi toetaja endine Esindajatekoja spiiker Newt Gingrich märkis, et viimaste tegudega on Trump keerulisemaks teinud selle, et asjad tehtud saaksid. Kuid ta lisas, et tuleval aastal toimuvate vahevalimiste eel annavad vabariiklased endale aru, et tagasi valituks saamiseks tuleb tulemusi näidata. Isegi kui nad Trumpiga rahul pole.

Samal ajal hakkasid tehnoloogiafirmad omal algatusel piirama vaenu õhutava sisu levikut internetis – Go Daddy ja Google keeldusid üleval hoidmast uusnatside väljaande Daily Stormer veebilehte, Facebook eemaldas mitmed viha õhutavad kontod, Visa, MasterCard ja Paypal peatasid makseteenused viha õhutavatele veebilehtedele.

Firmad põhjendasid seda vastuollu minekuga oma firmaväärtustega, riskides samal ajal sõnavabadust piirates luua ohtliku pretsedendi.

TOETUSED

Trumpi kärbetel mõju Ida-Euroopale

USA kõrged valitsusametnikud on kinnitanud Ida-Euroopale USA vankumatut toetust, kuid eelarves plaanitakse kärpeid, kirjutab agentuur Bloomberg.

USA välisministeeriumi eelarves kavandatakse kärped vähendavad Euroopale ja Euraa-siale eraldatavaid toetusi 336 miljoni dollari võrra. Ka Eesti on riikide seas, keda kärped puudutaksid. Trumpi valitsuse kulude kärpimise kava ei pruugi USA Kongressis toetust leida, kuid plaan ise saadab tugeva sõnumi, kirjutab Bloomberg.

Teatud toetused ei kao

Koos kärbetega USA välisministeeriumi eelarves taotleb Valge Maja aga kaitseministeeriumi eelarve suurendamist, kus osa raha on ette nähtud Ida-Euroopale. Kui palju, on raske öelda. Euroopa kindlustunde lisami-

seks on eraldatud täiendavalt 1,4 miljardit dollarit, kuid kuidas see riikide vahel jaotub, selle kohta detaile veel pole. Nimetatud on ainult Ukrainat, mis saaks eelarvest täiendavad 150 miljoni dollarit väljaõppeks ja varustuse soetamiseks oma riigi territooriumi kaitseks.

Isegi kui Ida-Euroopa saab kaitseministeeriumi eelarve kaudu rohkem raha, kõnelevad muudatused sellest, et USA on hakanud tagasi tõmbuma jõupingutustest piirkonnas demokraatia tugevdamiseks, ütles Saksamaa Marshalli fondi teadur Jonathan Katz.

“Varasemad valitsused on püüdnud kaitsemeetmeid, diplomaatiat ja arenguabi tasakaalus hoida,” nentis Katz. “Selle valitsuse ettepanekud on tasakaalust väljas.”

34 protsenti ameeriklastest on rahul president Donald Trumpiga. Võrdluseks ei langenud president Barack Obama populaarsus kunagi alla 38% taset.

RAHATRÜKK

Euroopa Keskpanka uus kohtukatsumus

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Euroopa Keskpanka president Mario Draghi sai värske meeldetuletuse, et EKP poolt euroola majanduse turgutamiseks ja inflatsiooni elustamiseks käivitatud varaostuprogrammil on ka võimalikud juriidilised piirangud, kirjutab Bloomberg.

Saksamaa konstitutsioonikohus teatas teisipäeval, et näeb tõsist alust arvata, et Euroopa Keskpanka 2015. aasta kevadel käivitatud varaostuprogramm (“rahatrükk”) kogumahus 2,3 triljonit eurot, võib olla vastu-

olus Euroopa Liidu aluslepingutega. Konkreetsemalt pügalatega, mis keelavad keskpangal valitsuste rahastamist.

Oht turge raputada

Kohus pöördus Euroopa Liidu kõrgeima kohtuinstantsi poole arvamuse saamiseks. Viimastest võib nüüd kujuneda soovimatu riskitegur niigi keerulises kalkulasioonis, kuidas keskpanga stiimulit koomale tõmbama hakata ilma turge pöördeksse ajamata.

Euroopa majanduskasvu toi-

budes jõuab see aeg järjest lähemale.

Euroopa Keskpank kordas veendumust, et kriisis käivitatud erakorralised meetmed on panga mandaadiga kooskõlas ning programm jätkub seni välja kuulutatud kujul. Varasemad kohtukatsumused on keskpangal õnnestunud võita.

Keskpangal võidukogemus

Londonis asuva analüüsifirma Capital Economics ökonomist Jack Allen ütles Bloombergile, et servamisi võib uus kohtuasi

programmist väljumise arutelusid ju mõjutada, kuid vaevalt see mingit kiirendust põhjustab. “Aluslepingutes on sõnaselgelt lubatud ostud järelturult, mis on just see, mida Euroopa Keskpank teeb,” ütles ta.

Paar aastat tagasi küsis Saksamaa konstitutsioonikohus Euroopa Liidu kohtu arvamust Euroopa Keskpanka rahapoliitiliste otsetehingute programmi (OMT) kohta, mida lõpuks ei olnud vaja kasutada. Euroopa Keskpank võitis kohtulahingu ning loodab võitu ka sel korral.

KARDINAD

DISAIN JA ÕMBLEMINE, HEA KANGAVALIK, PIMENDAVAD KARDINAD,
ROOMA- JA PRANTSUSE KARDINAD, PANEELID
RULOOD, RIBAKARDINAD, VOLDIKKARDINAD, KARDINAPUUD
MÕÕTMINE JA PAIGALDUS

Külastage e-poodi:

WWW.ALBATROSTEXTILE.EE

Kardinasalong "Albatros Textile"

Viimsi kaubanduskeskus
Randvere 6, Haabneeme

Tel: +372 5309 9005
+372 7736 363

SEADUSANDLUS JA MÜÜK

Seda peab iga müügiinimene teadma!
30.08.2017 Kaval-Antsu talus Tallinnas

09:00–09:15 Kogunemine ja hommikukohv
09:15 Seminari avasõnad

09:30 Müügilepingu tüüptingimustega seotud võimalused ja riskid
HEILI HAABU COBALT Advokaadibüroo vandeadvokaat, töö- ja äriõiguse valdkond

10:20 Äriinfo vargus – kuidas kaitsta kliendiandmebaasi ja ettevõtte ärisaladusi?
PIRKKO-LIIS HARKMAA COBALT Advokaadibüroo partner IT, IO ja regulatsioonide valdkonna juht

11:10 3 lugu tarbijavaidluste komisjonist, ekspertide soovitusel
AIRA TAMMEMÄE seminari programmijuht

11:40–12:00 Energiapaus

12:00 Ebaausa kauplemisvõtte ja agressiivse kauplemisvõtte tähendus ja sanktsioonid
ELISE KERIKMÄE Tartu Ringkonnakohtu kriminaalkolleegiumi kohtujurist

12:50 Kuidas kaitsta müügitöötajaid ja ettevõtet tööõiguslikes dokumentides?
GAABRIEL TAVITS Tartu ülikooli sotsiaaloiguse professor

13:30–13:45 Küsimused-vastused ja seminari kokkuvõte

Seminaripilet+videosalvestus:
soodushind hetkel **99 eurot** +km (tavahind 129 eurot+km)
Videosalvestus 69 eurot +km

Info ja registreerimine: www.bestsales.ee

Seminari toetaja
COBALT
ADVOKAADIBÜROO

Äripäev Bestsales.ee

Tööstuse Äriplaani 2018

TÖÖSTUSE TOPI
parimate autastustamine!

Iga-aastane majanduskonverents, kus prognoositakse järgmist aastat ja kaugemat tulevikku. Konverentsil kohtuvad tööstussektori juhid, omanikud, tippspetsialistid ja otsustajad.

Teemad:

toidutööstuse, metallitööstuse, elektriseadmete tööstuse, farmaatsiatööstuse ja meretööstuse äriplaani, tööstussektori väljavaade ja majanduskeskkond 2018. aastal, tööstusettevõtte kui tööandja mainekujundus.

Laval:

JUKKA PATRIKAINEN, ABB Eesti juht
RAIGO TAMMO, Estanc ja T-Tammer asutaja ja omanik
MIHKEL TAMMO, Estanc tegevjuht
ÜLO KIVINE, Saaremaa Piimatööstuse tegevjuht
ANNI HARTIKAINEN, Eesti Meretööstuse Liidu juhatuse liige
KRISTJAN TABRI, Eesti Meretööstuse Liidu juhatuse liige
VEIKO SALUSTE, Interchemie werken de Adelaar Eesti omanik ja juht
JAANA ZIIUS, Brand Manual OÜ tööandja brändingu strateeg
HARRO PUUSILD, Tööstusuudised.ee juht
Lisaks: majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi esindaja
NB! Kava täieneb.

Tutvu täpsema kavaga ja registreeri aadressil www.toostusuudised.ee või pood.aripaev.ee

SOODUSHIND 219 € + km (262,8 € km-ga) kuni **31. augustini**.
Alates 1. septembrist hind 249 € + km (298,8 € km-ga).

Lisainfo: programmijuht Harro Puusild,
tel 5193 5524, harro.puusild@aripaev.ee

Korraldajad:

Äripäev Tööstusuudised.ee

Toetajad: **AQUAPHOR** water filters
ABB lēdshop

Äripäev
soovitab

aripaev.ee/restoranitest

▲ Saaremaa taganurgas metsade ja heinamaade vahele peitunud Loona mõisa restoran pakub lihtsaid ja ausaid toite. FOTOD: RAUL MEE

HINNANG

Loona mõisa restoran

Toit: Teenindus:

7

9

Interjöö:

Kokku:

9

25

Peakokk: Katriin Kassuk

Omanik: Loona MTÜ

Address: Loona küla, Kihelkon-

na vald, Saaremaa

Telefon: 454 6510

Avatud: maist septembrini

12-22, muul ajal tellimisel

Pearoogade hinnavahe-
mik: 8,90-10,10 eurot

loonamanor.ee/et/restoran

ÄRIPÄEV SOOVITAB

Hiljuti Äripäeva
tunnustava märgi
pälvinud restoranid

Loona mõisa restoran, Loona
küla, Saaremaa, august 2017

Kohvik Retro, Lossi 5, Kures-
saare, august 2017

Dirhami Kalakohvik,
Noarootsi vald, Dirhami,
Läänemaa, juuni 2017

Saku Gastropub, Rotermanni
14, Tallinn, juuni 2017

Fredo, Tartu mnt 83, Tallinn,
juuni 2017

"Äripäev soovitab" klepsu pälvinud
alates 2016. aastast söögikohad, mis
saavad restoranitestis kokku 25 või
rohkem punkti.

LOE VEEBIST

Restoranitestid ja Äripäeva
tunnustava märgi pälvinud
restoranide edetabel:

www.aripaev.ee/
restoranitest

MAITSED

Restoran maailma äärel

Loona mõisa restoran on kauge ja üksildane. Asub see Saaremaa taganurgas, ümberringi metsad ja heinamaad ning üksikute majapidamistega hõredad külad.

» Maailma äärel, kus inimesi nagunii vähe, pole enam väga oluline, kes on teenindaja ja kes teenindatav.

HEIDI VIHMA
kaasautor

Nii Loona kui ka teiste ääremaa äärel asuvate söögikohtade suurimaks väärtuseks on see, et nad on olemas. Maitset ja menüü on nende puhul teisejärgulised, teenindus, see restoranide visiitkaart, saab aga hoopis teise mõõtka. Mitte sellepärast, et see vilets oleks, vaid pigem seetõttu, et maailma äärel, kus inimesi nagunii vähe, pole enam väga oluline, kes on teenindaja ja kes teenindatav.

Atmosfäär, samuti väga oluline faktor iga restorani jaoks, on nendes kohtades aga kordumatu ja jäljendamatu, mis sest, et linnarestoranide stampidega harjunule mõnikord ootamatu, võib-olla isegi ehmata. Vastseliina Piiri kõrts, Hiiu- ja taganurga Hõbekala, Dirhami kalakohvik ja teised kaugele maanurkade kohvikud- restoranid on väärt avastamist isegi siis, kui menüü päeva lõpuks juhuslikult olematuks kahanenud või veinivalik hoopiski puudulik.

Restoran, külalistemaja ja külaskuskeskus

Paarkümmend kilomeetrit ümber Loona on mets, võsa ja heinamaad, seal aga kaunis sajandide vana hoone, roosipõõsad ja lilleliste laudlinadega restoran. Samas hoones asub ka külalistemaja, ühes

kõrvalhoones olevat kodulehekülje andmetel aga näitustemaja koos Vilsandi rahvuspargi teabepunkti ning püsinäitusega. Tõenäoselt oli see parajasti kinni, igitahes ei paistnud kohapeal selle kohta küll mingit infot.

Mõis on korras ja kaunis, kuid justkui maalapseliku häbelikkusega külastajate poole selja keeranud. Tee viib mõisahoonetaha, paraadlikku suure muruväljaku ja roosipuhmastega esikülge saab nautida alles maja teisele küljele jalutades.

Esielgu tekitas igitahes kimbatust, kas siseneda selle ukse kaudu, mille juurde laotud tühjad taarakastid või teisest, kuhu ette parajasti üks väike kaubaauto end parkinud. Kumbki ei tundunud mõisa- restorani jaoks piisavalt väärakas. Läksin igaks juhuks ka hoone teist külge uurima ja voilä! – paraaduks oligi leitud.

Lihtne ja lahe toit

Jaapanlase jaoks, kes sel hetkel restorani ainus klient oli, võis Loone mõis tunduda küll maailma äärel. Nagu ka mulle. Aga restoran maailma äärel toimis nagu kõik teisedki: oli lubatud ajal avatud, ükski menüüs kirjas olev roog polnud otsa saanud ja ka joogivalik oli täitsa olemas, mis sest, et napp.

Saarte teises servas, Muhus Pädaste mõisas olev restoran on mõisagurmee taseme kõrgele ajanud, kuid midagi taolist pole Loonalt mõtet oodata. Loona toit on lihtne, maalähedane, mõeldud meelepä-

rased köhutäiteks, mitte kokakunsti presenteerimiseks ja maitsefinesside pakkumiseks.

Menüü on lühike: kolm eelrooga, kaks pearooga, neli magustoitu. Vegan jääks nälga, kuid kala-lihatoitlastel on vabadus valida päevasaagist tehtud kalaraaja ja kodu- ning metssealihast valmistatud lihapaja vahel. Omas võtmes oli tegemist ausa toiduga: jõulisse puljongisse tehtud tihke supp, kus küll liha napivõitu, kuid kruupi küllaga; verivärskel lesta, mis asjatundlikult praetud; korralikult võine kartulipuder. Eriti hea oli pannileib, mis saartel kohaliku toiduna kuulsust kogub ja mida mandirahvas kartulikaraski nime all tunneb.

▲ Loona toit on lihtne, maalähedane, mõeldud meelepäraseks köhutäiteks.

TOIMETAJA VEERG

Puhtust meile
ja müügiks

Hiina turistile müüakse viimasel ajal Eesti-maa puhast loodust ja värsket õhku. Kuid saastajad hiinlased on meist selles vallas ühe asjaga tublisti ees.

Elasin mõni aasta tagasi mitu kuud ühes Lõuna-Hiina väikelinnas, kus liiklemine käis kaootiliselt – kõrvuti, suunavõndeid ja euroopalikke viisakusreegleid eirates leidsid üksteise kõrval koha jalgrattad, rollerid, tuk-tukid, autod, bussid, veokid ja jalakäijad – ent selle kõige foon oli vaikne. See (suhteline) vaikus jõudis mulle kohale tagantjärele – alles siis, kui olin üle piiri Vietnami sõitnud ja Hanoi bensinirollerimürasse uppunud tänavatele astusin. Mürafooni erinevus oli ehmatavalt suur ja mõjutas peale ilumeele ka turvatunnet. Raevukas põristamine loob äreva keskkonna.

Elektrisõidukid on tulevik

Mullu kasvas Hiinas elektrisõidukite müük 53 protsenti, Euroopas oli sama näitaja vaid 14 protsenti. See tähendab, et end enesetapu äärele saastanud Hiina on ees meist, kes me oma puhta õhu üle nii palju uhkust tunneme ja seda Hiina turistidele müüa üritame.

Maaailmas on juba kohti, kus elektri- ja bensiniõidukite kriitilise massi loodud keskkonnavahe on meeltegagi nii tuntav, et selle kogemiseks ei ole vaja mõõteriistadega ametnikke.

Hiinast siia värsket õhku hingama tulnud turist tajub seda tõlgi ja tehnoloogia vahendusega. Turismiedendaja puhtsüdamliku müügiargumendi muudab selline kogemus hoobilt ebaausaks, sest inime ne usub seda, mida kogeb.

Kuidas sellest vastuolust vabaneda?

Autotootjana on Eesti jõud null ja ka tarbijatena mõjutame autoturгу, pakkumist ja tootearendust vähe, kuid see ei tähenda seda, et see vähenegi mõju ei võiks olla teadlik ja tulevikku vaatav.

Võiksime meiegi näha fossiilkütustel liikuvaid neljajärgseid mootoreid rahulikult ja neid kapriisselt taga leinamata sellena, mis nad on – rahu ja tervislikku elukeskkonda hävitavate mänguasjadena, tulevikuta tehnoloogiana.

Võiksime inimeste, ettevõtjate, inimeste ja poliitikutena lubada endal olla naiivne ja unistada ning võimalusel investeerida aega, entusiasmi, energiat, raha ja haridust sellesse, et elektrisõidukite tehnoloogia areneks täpselt nii mugavaks, nagu me tahaksime, et ta oleks.

Ja võiksime toetada poliitikat, mis viib meid sinnapoole, et meil jätkuks puhtust ja rahu nii endale kui ka müügiks.

MARIS MEIESSAAR
toimetaja

”Võiksime meiegi fossiilkütustel liikuvaid mootoreid näha tervislikku keskkonda hävitavate mänguasjadena.

KOLUMN

Vembu ja Tembu lõid raha laiaks

Ettevõtte juhid Vembu ja Tembu tahavad automatiseerida oma teenindusprotsesse ning lähevad selle toetamiseks pangast 8 miljonit eurot laenu küsima.

Laenuosakonna juhataja koos meeskonnaga vaatab taotluse läbi ja annab eitava vastuse, sest kogu projekt on halvasti ette valmistatud, ebaselgete eesmärkide ja võimatute tähtaegadega.

Vembu ja Tembu ei lase enast sellest heidutada, neil juba projektile nimigi välja mõeldud: SKAIS2. Nad lähevad panga nõukogusse, kes kohustab laenuosakonda vastutustundetult, riskidest hoolimata, raha andma. Laenuosakonna juhataja teeb viimase katse osapooli veenda projektiga mitte edasi minema, kirjutab riskidele viitavaid märgukirju, kuid kõik see jääb hütdja hääleks kõrbes. Hakkajad ärimehed on veendunud oma edus – hoolimata sellest, et üks arenduspartnerid juba projekti algfaasis lahkuв, sest ei näe võimalust tulemuseni jõuda.

Kaks aastat hiljem on 6 miljonit eurot vähem. Ettevõtete asedirektor teavitab omanikke, et projekt kukkus läbi, ning märgib, et teekonda pooleli jätta ei saa – tuleb investeerida veel 10 miljonit. Omanikud tõusevad tagajalgadele ja nõuavad vahepeal ettevõttest juba lahkuda jõudnud Vembult ja Tembult selgitusi. Toonased juhid endal mingit süüd ei näe. Süüdi olevat hoopis laenuosakonna juhataja, kes poleks tohtinud raha anda, ja üldse on see kõik poliitiline tagakiusamine, sest laenuosakonna juhataja kandideerib stügisestel koduküla valimistel. Täpselt nii kaugele jõudis Margus Tshakna oma retoorikaga selle nädala Postimehes.

Eraettevõtluses on paigas, mis on nõukogu ja juhatuse

TAAVI KOTKA
endine majandusministeeriumi IT-kantsler, kandididerib Reformierakonna nimekirjas

”Tunnistan oma süüd: oleksin pidanud olema veel jäärpäisem.

roll ning vastutus. Nõukogu ja juhatuse vastutavad oma kohustuste täitmata jätmisega tekitatud kahju eest isikliku varaga. Avalikus sektoris on reeglid seadusesse kirjutatud, aga millegipärast ministrid sellest aru ei saa. Iga kord, kui juhtub midagi negatiivset, käib palliveeretamine, et kes ikka peaks vastutuse võtma.

Minister vastutab

Vabariigi valitsuse seadus § 34. Ministeeriumi juhivad ministrid. Punkt – siin ei ole rohkem midagi vaielda või arutada. Juht valib meeskonna, juht otsustab, milliste tegevustega tegeletakse ja millega mitte – ning juht ka vastutab. Kui su meeskond hakkama ei saa, oled ise süüdi, sest sa oled juht.

SKAIS2 projekti viieaastase ajaloo jooksul on olnud sotsiaalministeeriumis palju ministreid, alates Taavi Rõivasest ja lõpetades Jevgeni Ossinovskiga. Ja artikli alguses kirjeldatud Vembuks ja Tembuks sobivad nad kõik.

Taavi Rõivase ajal alustatud reformid tehti kiirustades ning toonane meeskond, kes oleks pidanud projekti ja tööprotsessid läbi mõtlema, ei saanud oma kohustustega hakkama. Taavi Rõivas oleks pidanud juhina sellest aru saama ning mitte suruma seadusesse eba-realseid tähtaegu. Ta peaks endale tuhka pähe raputama ning võtma vastutuse toonase liigse kiirustamise ja kehva ettevalmistuse eest.

Aga see ei tähenda, et järgmised ministrid Margus Tshakna või Rannar Vassiljev ei oleks pidanud ministri ja ministeeriumi juhina oma tööd tegema kohusetundlikult. Majandusministeeriumi rahastuskomisjonid ei andnud SKAIS2 projektile raha, sest selgelt oli näha, et riskid on suured ja projekti suure tõenäosus-

sega ei saada valmis. Seejärel tehti poliitiline otsus, et tuleb rahastada. Mina juhtisin isiklikult tollase majandusministri Kristen Michali kabinetis kahe toonase sotsiaalministri tähelepanu riskidele ja tõestasid numbritega, et see projekt ei tule välja. Lisaks saatsime ministritele ametliku märgukirja ning teavitasime oma murest ka riigikontrolli.

Mida teeks sellises olukorras vastutusvõimeline juht? Sind on hoiatatud, sul on võimalus tõmmata pidurit, mitte raha kulutada ja teha kogu ettevõtmisele restart – liiati saab kehva ettevalmistuse eelmise ministri süüks ajada. Ministrite ehk ministeeriumi juhtide toonane valik oli lüüa araks, mitte midagi teha ja loota, et paha läheb mööda.

Tänased juhid Kaia Iva ja Jevgeni Ossinovski on ka maa-ru vaiksed kogu skandaali valguses. Jah, nemad ei oleks saanud siia protsessi enam olulist muutust tuua, aga selle asemel, et võtta juhtohjad ja minna liidrina selg sirgelt avalikuse ette ja rääkida, mis läks halvasti ja mida tehakse tulevikus paremini, lükatakse kaamerate ette kantsler ja ametite juhid.

SKAIS2 ebaõnnestumise põhjustasid paljud faktorid, kuid kõik algab juhtimisest ja tahtest probleemiga tegeleda. Margus Tshakna teab väga hästi, kui kriitiline ja häälekas majandusministeerium kogu projekti suhtes pidevalt oli ning kui raskeks tehti raha saamine. Ehk on see ka põhjus, miks tänaseks kogu projekti eelarvet laiaks pole löödud.

Tunnistan oma süüd – oleksin pidanud olema veel jäärpäisem. Aga oma ministeeriumit tuleb ikkagi ise juhtida ning vajadusel ka vastutus võtta. Ja see on sõnum kõikidele ministritele.

VASTUKAJA

Laenumahud paisutavad krahhiohtu

Nii elamu- kui ka ärikinnisvara hindade kasv on viimastel aastatel märgatav, aga kui ei tule just globaalmajanduslikku või geopoliitilist šokki, siis hindade 2009. aastaga võrreldavat üleüldist korrektsiooni ma tulemas ei näe.

Isegi kui šokk tuleb, siis järgmine küsimus on see, kui suur on kinnisvara objektide müügisurve – ehk kui suurt koogitükki on headel aegadel sööma asunud ning palju sinna laenukreemi peale on pandud.

Aktiivne arendamine

Prognoosin, et müügisurve saab olema väiksem, sest laenu suhted kinnisvaravärttusesse on mõistlikumad ning arendajate ning kinnisvaromaniike kapitaliseeritus on oluliselt tugevam, kui see oli aastal 2009, ja see aitab üle elada keerulisi aegu ning hoida hindu stabiilsemana.

Samas käib aktiivne aren-

TARMO KAROTAM
Baltic Horizoni fondijuht

”Küsimus on, kui suurt kooki on headel aegadel sööma asunud ja palju laenukreemi peale pandud.

damine samahästi kõigis kinnisvaravaldkondades. Mida suurem on pakkumine, seda tugevam konkurents.

Näiteks ärikinnisvaras on jätkusuutlikumad need objektid ja pinnad, mis on oma asukoha, parkimisvõimaluste, kuuliefektiivsuse ja kontsepti poolest üüriks atraktiivsemad. Vaikelt on näha vabade pindade aeglasemat täitumist büroodes ja kaubanduskeskustes, ka uusi kortermaju müüakse aeglasemalt.

Kas see aga tingimata suurt

kolakat tähendab? Arvan, et mitte.

Järgmiste aastate jooksul võib eeldada järkjärgulist laenuintresside kasvu, mis on üks selgemaid kinnisvara hindasid mõjutav tegur.

Turg ennustab 5–7 aasta jooksul euribori kerkimist vahemikku 0,8%–1,3%. Nüüd aga peab analüüsima, kui suur intressitõus on piisav, mõjutamaks kinnisvara hindu märgatavalt.

Euroopa kosub

Professionaalsete fondide kinnisvara iga-aastastes valuatsioonides on juba aastaid arvestatud pikaajalist laenukulu hinda vahemikus 3–4%. Samuti ei ole ma kindel, kas euribori reaalne tõus ainult 1,3%-ni mõjutab palju korterite ostjaid, eriti neid, kes ostavad 30–50% suuruse omakapitaliga.

Laenu raha kättesaadavuse järsk langus või intresside tu-

gev tõus näiteks 5%-ni mõjutaks kinnisvara hindu küll, aga selle stsenaariumi tõenäosus arvestades riikide suuri laenukoormaid on samuti väike. Siiski on globaalne laenukoormuse jätkuv kasv murettekitav ning see võib halvimal juhul lõppeda totaalse süsteemse krahhiga.

Kinnisvarahindade stabiilsuse kinnituseks aga võib ette tuua argumendi, et Euroopa majandus, sealhulgas Põhja-maade majandused on näidanud tugevaid kasvu märke ning Eesti avatud majandus võib sellest kindlasti.

Tõusev palgasurve on esitanud väljakutse produktiivsusele, kuid teistpidi pannud kohalike ettevõtete omanikke mõtlema, kas nad tegelevad piisavalt väärtust loova ja kasumliku ärimudeliga ning kust on võimalik protsessi edasi arendada, et seeläbi müügitulemusi parandada.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised –
ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja
soodsaim võimalus soetada
Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastoid vajaduse korral lühendada. Toimetuse kaastoid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikud, poliitilised või religioos- sel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

JUHTKIRI

Helmes pääses, aga küsimused jäid

Oportuniteedilepe Helme ja prokuratuuri vahel jätab selgusetuks, kas altkäemaksukahtlusel oli alust.

Tuntud ettevõtja Jaan Pillesaare juhtiv IT-firma Helmes vabanes Põhja-Regionaalhaigla juhtidele altkäemaksu andmise kahtlustusest, minnes prokuratuuriga kokkuleppele ja saavutades niimoodi kriminaalasja lõpetamise oportuuniteediga. Pillesaar pidas vajalikuks teada anda, et ta ei pole ennast kuriteos süüdi tunnistanud ega tee seda ka nüüd. See viimane on tõsi siiski vaid osaliselt.

Siiski ei tähenda oportuuniteet õigeks mõistmist ega ka seda, et süütegu, mille uurimiseks kriminaalasi algatati, ei ole toime pandud. Samuti mitte seda, et inimesel või ettevõtetel, kelle suhtes uurimine algatatakse ja lõpetatakse, ei oleks mingisugust vastutust selle teo eest, mis on olnud uurimise objektiks.

Loomulikult ei tähenda oportuuniteet ka süüdimõistmist, kuid kriminaaluurimise lõpetamine sellisel viisil tähendab, et tegu on toime pandud ja seda möönavad nii asjaosalised ise kui ka prokuratuur. Küll aga ei ole vajadust ennast avalikult süüdi tunnista ja karistusregistrisse sellekohast märget ei lähe. Süüdistatav peab lihtsalt hüvitama tekitatud kahju, ja seda Helmes tegi – Helmes maksab riigile kriminaalasja oportuuniteediga lõpetam

ise eest 4000 eurot, peale selle kohustus Helme nõukogu liige Andres Kukk tasuma 2000 eurot.

Oportuuniteedi võimalust kasutatakse siis, kui avalik huvi ei ole prokuratuuri hinnangul suur ning suur ei ole ka tekitatud kahju. Selles, kas avalik huvi on suur või ei ole, langetab otsuse prokuratuur – näiteks ajakirjandus võib jääda teisele seisukohale.

Miks seda tehakse

Sellise kokkuleppega nõustuvad üldjuhul need süüdistatavad, kes soovivad asja kiiresti kaelast ära saada, pidades kohtuprotsessi kas mõtetuks ajakuluks, või – mõnel juhul – hinnates enese protsessist puhata nahaga väljatulemise võimalust pigem kesiseks.

Pole mõtet spekulereida selle üle, kui suureks või väikeseks hindas Jaan Pillesaar protsessi võitmise võimalusi. Eesti Ekspressile tunnistab Pillesaar, et tema jaoks on kõige tähtsam see, et lugu saab punkti. Ka möönav ta, et protsessi jätkamine oleks Helmele märksa kulukam kui 4000 euro tasumine riigile. Tõsiasjaks jääb aga, et oportuuniteedi peale välja minnes möönisid nii Helmes kui ka prokuratuur, et te

gu, mille alusel uurimine algatati, on toime pandud.

Tegu, millest Helme ja Põhja-Regionaalhaigla juhtumist jutt käib, on korduv pistise andmine. Pööre kõnealuses kaases toimus tänavu mais, kui prokuratuur teatas, et seni kannatanu rollis olnud Helmes sattus ise kriminaaluurimise alla. Prokuratuur kahtlustas, et Helme juhatusel liikme Andres Kuke tegevus on tõlgendatav korduva pistiseandmisena. Helmes maksis nimelt kinni Põhja-Eesti Regionaalhaigla juhi Tõnis Alliku ja haigla IT-juhi Marko Kilgi välisreise.

Kriminaalasja oportuuniteediga lõpetamise võimalust on kasutanud näiteks reformierakondlasest suuretegevõtja Neinar Seli, kes oli 2009. aastal kahtlustatav tulirelva padrunite edasiandmisel isikule, kellel puudus vastav luba. Tookord pidi Seli riigile tasuma 13 000 krooni. Prokuratuur on aga ka oportuuniteedi andmisest keeldunud näiteks keskerakondlaste Priit Toobali ja Lauri Laasi kriminaalasjas, kes olid süüdistatavad jälitustegevusele kihutamises. Oportuuniteedist keeldus ise viimati kirjanik Kaur Kender, kes on läbinud esimese kohtuastme õigeksmõistmisega lapsporno loomise süüdistuses.

REPLIIK

Leidus vastutaja! Priske päästab poliitikute nahka

SKAIS2 on Murphy seaduse paikapidavuse elav näide: kui miski saab utsu minna, siis ta läheb.

Kogu selles tagantjäreletarkuse paraadis, mille säravamat ja tegelikult ka üht sisulisemat näidet saab lugeda kõrvalleheküljelt, on siimaani leidnud vaid üksainus inimene, kes on otse öelnud, et tema võtab vastutuse. See on sotsiaalministeeriumi kantsler Mariika Priske.

Milles see vastutus peaks aga seisnema, see jääb pehmelt öeldes segaseks. Priske pole lu

VILJA KIISLER
ajakirjanik

» Kui ikka minister on nii lammakas, et ei saa aru, millele ta alla kirjutab, siis on kuri karjas.

banud ei oma ametikohalt tagasi astuda ja tuulde lennanud miljonid omast taskust kinni maksta.

Ilmselt on Priske sõnad siiski paremad kui mitte midagi, sest avalikus ruumis mõjub vahandust palumine või kas või sõnutsi vastutuse enda peale võtmine hästi juba lihtsalt selle pärast, et säärase tuleb nii harva ette. Priske püüdis veel poliitikut puhtaks pesta: need vahetuvat sessantses Eesti riigis nii kiiresti, et enne on mees või naine ammugi läinud, kui tema külvatud seem

ned nina mulla seest välja pistavad.

Ma vaataksin aga iredil hammastega pigem poliitikute kui ametnike poole. Sest selles on Taavi Kotka õigus: juht vastutab. Isegi siis, kui ta ei saa aru, mille eest ta vastutab. Kui ikka minister on nii lammakas, et ta aru ei saa, millele ta alla kirjutab, on kuri karjas. Aga kui ta saab aru, et tegu on jamaga, aga ikka kirjutab alla, ja seda nimetatakse veel poliitiliseks otsuseks, siis ei näe ma küll kuskil ainsamatki garantiid, et rohkem nii ei tehta.

ÄRIPÄEV EETRIS

Kuidas vältida kliendivargust?

Kuidas vältida seda, et ettevõtte andmebaas lahkub ettevõttest koos töötajaga? Nt kui firma on kellegagi töösuhte lõpetanud? Rohtu tegelikult leidub, sellest räägib intervjuus Cobalti advokaadibüroo partner Pirkko-Liis Harkmaa.

► Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.

3,4

protsenti peaks maailma sisemaajanduse koguprodukt tõusma 2017. aastal, hindavad Bloombergi küsitletud analüütikud. 2018. aastal lubatakse 3,5% tõusu.

ARVUTIKIIRABI

- ARVUTITE HOOLDUS JA REMONT
- HOOLDUSLEPINGUD
- SERVERITE MÜÜK JA LAHENDUSED
- ARVUTITE JA LISASEADMETE MÜÜK

Asume: Riia 130, Tartu
Telefon: +372 55 962988
E-post: info@abi.ee
Veeb: http://www.abi.ee
E-pood: http://pood.abi.ee

Meie teame lahendusi teie arvuti probleemidele!

LADUKS

www.laduks.ee

TÖÖSTUSUKSED TULETÕKKEUKSED LAADIMISSEADMED

MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS

5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE

tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

UUS NORM

Turgude läbipaistvuse maksab kinni

Jaauarist hakkab Euroopa Liidus kehtima uus finantsturgude regulatsioon MIFID II. Lühendi taga olevad nõuded tahavad teha turge läbipaistvamaks, kuid ajavad samas käe väikeinvestori taskusse.

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.ee

Äripäev

Viimane finantskriis näitas regulaatoritele, et parem on turul probleeme ennetada ning selleks on vaja rohkem läbipaistvust – ja seda kogu maailmas. Selleks lisati järgmisel aastal jõustuvasse finantsturgude regulatsiooni (MIFID II) LEI-koodi nõue.

Kahekümnekohaline LEI kood – *legal entity identifier* – peaks idee järgi ühtlustama finantsturgudel raporteerimist. Tulevikus oleks igal juriidilisel isikul oma kordumatu LEI-kood ning ideaalis oleks võimalik näha, kuidas erinevad varad liiguvad ja peitusemärg poleks enam nii lihtne kui täna. Finantsinspeksioon leiab, et tehingute identifitseerimise võimalus üle ELi kaitseb lõppkokkuvõttes investorite huve, kuna võimaldab tõhusamalt vastu astuda turukuriarvitustele, rahapesule ja identifitseerida oluliste osaluste omanikke.

LEI kood on oluline börsitehinguid tegevate ettevõtetele: näiteks investoril, kes soovib tuletisinstrumentidega kaubelda, peab olema LEI-kood juba selle aasta novembriks. Teiste börsitehingute puhul (nt aktsiate ost) on kood vajalik alates 3. jaauarist.

Juriidilises mõistes pole börsitehinguid tegeval ettevõttel LEI-koodi vaja. Asi on lihtsalt selles, et tehingute vahendaja, näiteks pank, on kohustatud seda küsima ning kui ettevõttel seda ette näidata pole, siis ordeid lihtsalt vastu ei võeta.

Väikeinvestori dilemma

Selleks, et koodi saada, peab selle tellima mõnekümne võimaliku teenusepakkuja käest ning tegu on tasulise teenusega. Esimataotlemine läheb maksma ligikaudu 100 eurot. Kuna kood kehtib vaid aasta, siis iga järgmine taotlemine maksab olenevalt pakkujast mõnikümmend eurot vähem. Ra-

► **Kristi Saare peab uut juriidiliste isikute registreerimise korda LEI-koodiga dubleerimiseks, sest näiteks Eestis juba on ettevõtetel olemas sarnase põhimõttega registrikood.**

FOTO: ANDRAS KRALLA

handusministeeriumist anti mõista, et tulevikus võib teenuse hind siiski ka langeda.

Kui suurte investeerimispositsioonidega ettevõtete jaoks on tegu pisut suureneva bürokraatia ja väikese lisakuluga, siis väikeinvestori jaoks võib olla tegu tõsise peavaluga. Selles on omamoodi ironiat, sest aastaid soovitati hoida aktsiaid OÜs – see soosivat just väikeinvestori rahakotti. Nüüd peab seda lahendust kasutades kõigepealt mõtlema, kas aastas nii palju teenitaksegi, et see kulu tagasi saada. Füüsilisest isikust aktsionäre muudatus ei puuduta.

“LEI-koodi süsteem tundub meile kui digiriigile tõesti mõistetamatu. Kui vaadata hinnakirju, siis maksta ca 100 eurot selle eest, et saada endale üks number registreerida ja siis 50 eurot iga aasta, et seda uuendada, tundub üle mõistuse kallis. Kui näiteks ainult 1000 Eesti ettevõtet LEI-koodi taotle-
vad paneb keegi kohe 100 000 eurot taskus-

se,“ töi esile investor Kristi Saare. “Ma mõistan, et tänapäeva maailmas on turvalisuse tagamiseks vaja raha liikumist üha rohkem jälgida, ent väikeinvestorite tegutsemine kohalikel turgudel ei ole see tegevus, mille jälgimise tuleks minu meelest nii palju energiat panna,” leidis investor.

Saare töi esile veel ühe Eesti investorit nõrdima paneva asjaolu. “Süsteem tundub lisaks ka dubleeriv – kui ettevõtetel on kohalik registrikood, siis miks mitte selle alusel ka LEI-kood määrata ja oleks süsteem korras ja vähemalt Eesti puhul ju väga jälgitav? Miks ei ole Eestis teenusepakkuja, kes kindlasti lihtsamalt ja odavamalt suudaks LEI-koodi välja anda?” küsis Saare.

Finantsinspeksiooni turujärelevalve ja sunni divisjoni juht Kristjan-Erik Suurvälgi ütles, et esmalt tuleb vahet teha füüsilisest isikust investor ja juriidilisest isikust investor vahel – LEI-koodi on vaja ainult

» **Kui näiteks ainult 1000 Eesti ettevõtet LEI-koodi taotlevad, paneb keegi kohe 100 000 eurot taskusse.**

Investor Kristi Saare uuest regulatsioonist

14.09.2017

Ruti Einpalu

339 € (km-ga 406,80 €)
Kehtib kuni 24.08.2017

Tavahind: 399 € (km-ga 478,80 €)

Kuidas pidada regulaarseid arendavaid vestluseid?

Mudel edasiviivate vestluste arendamiseks

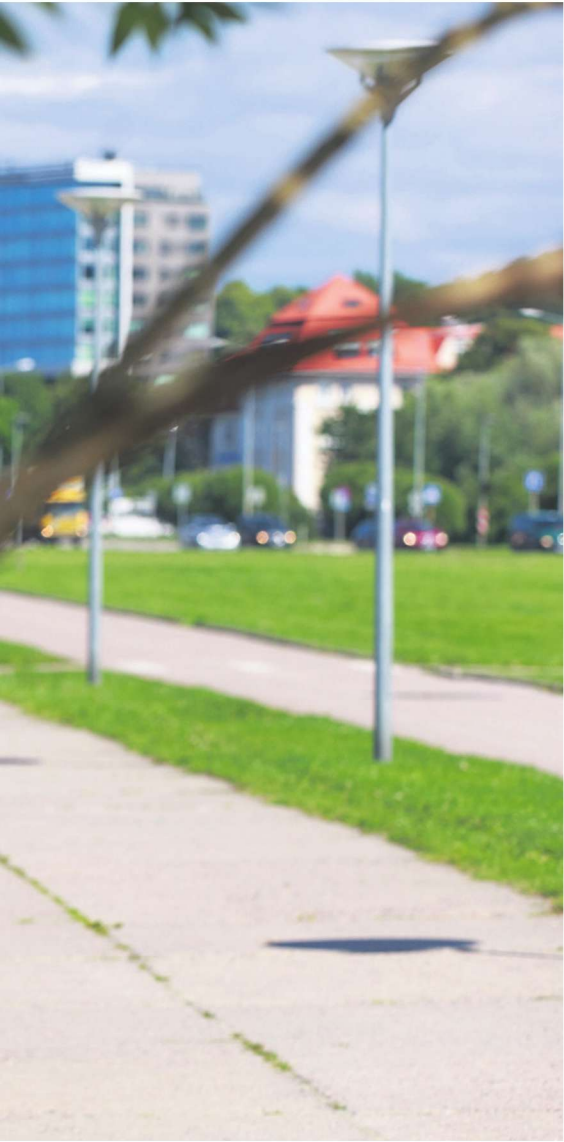
Info ja registreerimine: Kaire Kaljur

tel: 667 0440

e-post: Kaire.Kaljur@aripaev.ee

akadeemia.aripaev.ee

väikeinvestor

tegu siiski ebamugava lahendusega. “Ettevõtte alt investeerimisega alustamisel on nüüd lisaks rahakulu ja bürokraatiat, mis teeb sisenemisbarjääri kõrgemaks. 50 eurot aastas on päris suur püsikulu ja sööb kindlasti tootlusesse sisse,” ütles investor.

Peavalu ka pankade jaoks

LEI-koodiga seonduv on üsna suur murekoht seoses tulevate muudatustega, mida toob MIFID 2, nentis LHV maaklerteenuse juht Alo Vallikivi.

“Nimelt peavad kõik ettevõtted, kes soovivad pärast 1. jaanuari 2018 teha tehinguid väärtpaberitega ehk börsitehinguid, taotleva rahvusvahelist LEI-koodi. finantsinspeksioon on oma seisukoha välja toonud ja pääsu sellest ei ole,” ütles Vallikivi.

Enamik panku on oma kodulehel investorite jaoks olulisema info avalikustanud ning mõned – näiteks LHV – sõlminud ise mõne teenusepakkujaga leppe ning võivad koodi andmise protseduuri lihtsustada. Teised soovitavad ametlikus nimekirjas olevate pakkujate hindu võrrelda ja ise otsus teha. Pankade hinnangul võtab LEI-koodi taotlemine aega nädal-paar, kuid eksperdid hoiatavad, et mida rohkem aeg jaanuari poole liigub, seda rohkem ettevõtteid LEI-koodi taotluse esitab ning seda kauem protseduur aega võtab.

Danske Banki säästmis- ja investeerimisvaldkonna juhi Anneli Laugmaa sõnul tuleb arvestada sellega, et Eestis ühtegi LEI-koodi väljastajat pole. “Samuti on oluline esmalt tutvuda LEI-koodi väljastajate tingimustega, sest hinnad on väljastajatel erinevad, nii esialgne taotlemishind kui ka edasine igaaastane hind,” ütles Laugmaa. “Eesti äriregistri kood ei saa LEI-koodi asendada, küll aga peaks olema võimalik Eesti äriregistri koodi asemel võtta kasutusele LEI-kood. Selle võimalikkust tasuks kaaluda,” soovitas Laugmaa.

Kuidas toimida rahvusvaheliste platvormide puhul?

Kui pankadega on selge, et seal ilma LEI-koodita tehinguid teha ei saa, siis veidi ebaselgem on asi rahvusvaheliste kauplemisplatvormide puhul. “Hetkel uurime, kas mitte Euroopa väärtpaberid, mis ei kauple Euroopas, ka selle nõude alla lähevad (näiteks Fordi aktsia USAs). Kindlasti on vaja LEI-koodi Balti aktsiate, aga ka USAs kaubeldavate Euroopa aktsiatega kauplemiseks,” ütles Alo Vallikivi.

Mis puutub rahvusvahelistesse kauplemisplatvormidesse, siis Suurvälja sõnul peavad need LEI-koodi küsima samamoodi nagu pangad, juhul kui nad kauplevad Euroopa Liidu jurisdiktsioonis ning neil on siin raporteemiskohustus – näiteks European Market Infrastructure Regulationi alusel.

BÖRSIRALLI

Swedbank: LHV aktsia on jätkuvalt rahva lemmik

Eile üle 4,5% kallinenud LHV aktsia on Swedbanki teatel klientide suur lemmik ning ostuhuvi ei näita raugemise märke.

Swedbank Marketsi vanemmaakler Temis Kaas ei osanud sellise kiire tõusu tagamaid lähemalt kommenteerida. “Juu-li tulemused avaldati juba eelmisel nädalal ning täna on jaekliendid taas aktsia hinda üles surunud,” ütles ta eile. “Ettevõtte väljavaated paistavad head, seega investorite huvi LHV aktsia vastu ei paista hetkel raugevat.”

10 protsenti kõrgemal ehk 11,5 eurol kauples LHV aktsia eile pärastlõunal.

LHV aktsiat katvad Swedbanki analüütikud soovivad aktsiat hoida ning on määranud 12 kuu hinnasihiks 10,4 eurot. Börsidebüüdist alates on aktsia kalinenud ligi 65% võrra.

LHV esmane avalik aktsiaemissioon oli mullu 2.–16. mail. Emissiooni maht oli 2 miljonit aktsiat märkimishinnaga 6,95 eurot aktsia kohta. LHV kaasas 13,9 miljonit eurot. Emissioonis osalenud 5485 investorit märkisid 6,6 miljonit aktsiat 46,2 miljoni euro eest. Seega märgiti aktsiaemissioon 3,3kordselt üle.

ÄRIPÄEV.EE

PROGNOOS

Analüütik: aktsiatel on kasvuruumi küllaga

Miljardärist investor David Tepper kritiseerib neid, kes usuvad, et praegu on aktsia hinnad tipu saavutanud ning edaspidi ootab vaid allakäik.

Tepper ütles CNBC-le sel nädalal antud intervjuus, et kui vaadata USA peamisi börsindekseid, mis on järjepanu rekordeid purustanud, siis ei ole endiselt alust eeldada, et tipp on käes. “Vaadake aastat 1999 ja seda, kus siis hinnad olid. Ma ei ütleks, et aktsiad on karjuvalt odavad, ent kindlasti pole turg ülekuumenemise äärel,” arutles Tepper.

Aastaga 1999 viitab Tepper eeskätt dot-comi buumile ning sellele, et siis oli S&P 500 indeksisse kuuluvate ettevõtete aktsiahinna ja kasumi ühe aktsia kohta suhe 30,12kordne. Praegu jääb see 18,79 juurde, vahendab FactSet.

Kui nii, on Tepperil nähtavasti õigus. Samas Nobeli preemia laureaadi Robert Schilleri arvutused näitavad, et aktsiad on praegu siiski kallid. Schilleri kalkultatsioonid põhinevad sellel, et ta võrdleb ettevõtete aktsia hindu ning viimase 10 aasta keskmist kasumit aktsia kohta.

Sellest loogikast lähtuvalt on aktsia hinnad aga väga kõrgel.

Kui viimast lähenemist kasutada, näib Tepper olevat suur optimist. Muuseas on ta öelnud, et USA presidendi Donald Trumpi majandusreformid peaksid ettevõtetele ennenägematu hoo sisse lükkama ning see toetab mõistagi ka aktsiate hinda. Samuti leiab Tepper, et Fed hoiab jätkuvalt intressimäärasid madalal, kuigi viimane on teatanud, et soovib tasapisi intressimäärasid siiski kergitama hakata.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeuruge pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,75	0,75	1,15	1,25	1,35	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,10	0,10	0,30	0,60	0,90	1,50	1,70	1,80	2,00	100/200 (4)
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägil	kuu püsijäägil
Danske Bank	kontakteeuruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeuruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,10	0,15	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalipanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojärgilt. Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501, www.versobank.com

DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037

Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

FONDID

LHV Varahaldus

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Pensionifond L, EUR	1,62	1,62	1,62	2,33	2,23	2,87	3,92	4,13	718 821 790
Pensionifond M, EUR	1,27	1,27	1,27	1,42	1,63	1,52	3,27	3,61	88 241 223
Pensionifond S, EUR	1,28	1,28	1,28	1,37	-0,50	-1,50	1,43	2,20	64 580 084
Pensionifond XL, EUR	1,43	1,43	1,43	2,73	3,18	4,67	4,72	5,00	125 158 528
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	0,91	-0,40	-0,81	1,43	2,27	20 731 973
Täiendav Pensionifond, EUR	1,65	1,67	1,67	2,88	4,35	6,17	6,31	6,35	14 005 478
LHV Pensionifond Indeks	0,68	0,68	0,68		1,12	-	-	-	5 553 702
LHV Pensionifond Indeks Pluss	0,69	0,69	0,69		2,82	-	-	-	1 016 971
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,78	0,79	0,79	1,58	-0,76	-1,31	0,29	1,05	539 132
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,54	11,66	11,66		2,80	2,84	-9,13	8,05	11 513 980,56
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,29	10,40	10,40		9,76	18,62	8,97	5,31	3 816 107,11
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,58	6,64	6,64		9,76	18,62	8,97	5,31	-

Nordea Pensions Estonia

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Nordea Pensionifond A, EUR	1,12	1,12	1,12	6,03	1,23	3,3	3,37	4,19	215 704 090,46
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,96	0,96	0,96	9,15	1	5,7	4,94	5,36	29 484 597,64
Nordea Pensionifond B, EUR	1,00	1,00	1,00	3,74	1,07	0,74	1,99	2,74	23 883 213,97
Nordea Pensionifond C, EUR	0,89	0,89	0,89	2,02	0,1	-1,66	1,14	1,81	13 322 519,22
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,50	1,53	1,51	12,15	0,84	8,42	6,23	7,02	10 887 112,06
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,81	0,80	3,20	0,64	0,43	2,46	2,93	2 394 983,83

Trigon Asset Management

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Trigon Balti Fond C, EUR	21,68	22,45	22,01	7,37	15,33	22,10	19,03	12,83	4 325 400,39
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	34,42	35,64	34,94	11,57	25,46	36,74	11,91	13,35	155 053 451,67
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	22,41	23,21	22,75	21,51	-8,49	23,03	11,63	2,01	8 984 170,52

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee

Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111 tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Talpseppade
vägitegu

Mikk ja Tõnn Talpsepa loodud investeerimisfirma on küll miinuses, kuid kasu on see toonud sellegipoolest.

Et minagi sain omal ajal pakkumise Etalon Varahaldus ASi nimelisse ettevõttesse investeerimiseks, olen selle käekäigul huviga pilku peal hoidnud. Tõsi, toona plusse ja miinuseid vaagides otsustasin ettevõttesse investeerimisest loobuda.

Soovisin kõigepealt näha, kuidas ettevõttel minema hakkab, võimalus suur osa panustatud rahast kaotada polnud mulle just meeldivamate killast ning otsustavaks sai seegi, et soovisin olla ise oma investeringute peremees. Küll andsin endale aru, et eeldatav tootlusepotentsiaal oleks väga kõrge ning ettevõtte juhid olid jätnud varasema tegevusega hea mulje. Ka rääkis investeringu kasuks see, et vennad Talpsepad paigutasid ettevõttesse iseenda raha.

Näitasid, mis on risk

Tänaseks on tõsiasi see, et nende investori jaoks, kes omal ajal Etaloni raha paigutada otsustasid, on igast sisse pandud eurost järel ligemale 53 eurosent. Milles seisneb õppetund, küsite? Aga selles, et Talpsepad näitasid väga selgelt, mis asi on õigupoolest risk.

Ehkki Etaloni tehingute ajalugu detailselt paraku näha ei saa, on ettevõtte tegevuse jälgimine olnud tänuväärt õppematerjal turuosalistele kahtlemata. Just tõusval turul, mil portfelli iga päev uusi rekordeid lööb, võib riski mõiste üpris abstraktselt jääda. Eriti kui puudub kriisikogemus või kogemus suuremate kaotuste kandmisest. Risk aga just seda tähendabki: täna pluss 10% võib homme olla hõlpsasti miinus 15% või rohkemgi. Ja seda maksaks alati mees pidada.

Hull on asi siis, kui võetud riskiga ei kaasne samaväärset või suurematki tulupotentsiaali. Vastasel juhul on igati normaalne, et riskid realiseeruvad. Vaadates Etalon Varahalduse aktsia liikumist ja arvestades ettevõtte esialgseid eesmärgi ning kirjeldatud strateegiaid, ei üllata mind ausalt öeldes praegune aktsia maldalseis karvavõrdki. Suured võidud on va-

Esimesest päevast peale oli selgemast selgem, et oodatava 26% asemel võib rahapaigutajat vähemasti teoreetiliselt oodata ka ümmargune null.

investor Toomas

KES ON KES
Mikk Talpsepp

Sündinud 02. 07. 1984
Etalon Varahaldus ASi juhatuse liige. Vastutab investeringute juhtimise eest.
Tegelenud investeringute juhtimise ja börsikauplemisega alates 2003. aastast.
Äripäeva iga-aastases investorite TOPis hõivas viimati 2011. aastal enam kui 800 000 euro suuruse investeringuga kümnenda koha.
2006–... Tallinna Tehnikaülikool, majandusteaduskond, magistriõpe, ärirahanduse õp-pesuund.
2003-2006 Tallinna Tehnikaülikool majandusteaduskond, äranduse õppesuund, bakalaureusekraad.

heldunud samaväärsete kaotustega. Samuti ei oleks ma sugugi üllatanud ega kahetseks otsust investeerimisest loobuda siiski, kui aktsia väärtus oleks tänaseks kahe- või kolmekordistunud. Risk ja tulu käivad ikka käsikäes.

Mina mängin teises liigas

Ehkki minu portfelli on aegade jooksul sattunud küllalt aia taha läinud investeringuid, pole võetud riskid olnud Etaloni investeringute juhi Mikk Talpsepa võetud investeringutega võrreldavad. Pigem olen mõningate riskimõõdikute järgi olnud pensionifondidestki konservatiivsem.

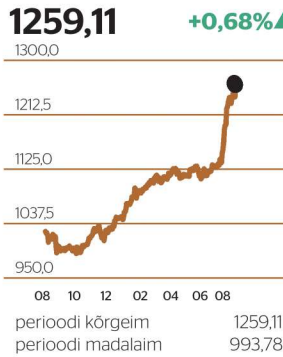
Seetap maksakski igal oma portfelli aktsiaid valival investoril hoolega mõelda, kui suuri riske ollakse valmis kandma. See üksainus otsus paneb suuresti paika ka kõik järgmised.

Mikk Talpsepa kiituseks tuleb kindlasti tuua avatust meediaga suhtlemisel, aga ka riskide rõhutamist igal sammul. Esimesest päevast peale oli kõigile investoritele selgemast selgem, et oodatava 26% asemel võib rahapaigutajat vähemasti teoreetiliselt oodata ka ümmargune null.

OMX TALLINN
52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimikirja aktsiate liikumisi.

BÖRS
LHV aktsia sai uue hoo

Sel nädalal Tallinna börsil rekordi (11,7) teinud LHV aktsia hakkas eilse börsipäeva esimestel tundidel rallima ning püstitas uue rekordi.

Aktsia on tõusis Tallinna börsil vaid paari tunniga 6,36%, tehnes uue hinnarekordi 11,7 euro tasemel. Aktsia sulgus 11,4 euro. Swedbanki vanemmaakler Temis Kaas ei osanud suure ralli täpset põhjust nimetada, kuid ütles, et jaekliendid suruvad taas hinda üles. "Jätkuvalt on LHV paljude investorite lemmik ning tulevikuväljavaated paistavad head, seega investorite huvi aktsia vastu ei näi raugevat," ütles Kaas. LHV Group teatas eelmisel nädalal, et teenis juulis 2,3 miljonit eurot puhaskasumit ning olukord on oodatust parem nii tulude kui ka kulude poolest. Grupi kulud moodustasid juulis 2,5 miljonit eurot ning kulude suhe tulusse oli 51,7 protsenti. Samuti selgus, et hulk insaidereid oli aktsiaga müügitehinguid teinud.

PANE TÄHELE
Tallinki konkurent Viking Line suurendas esimesel poolaastal kahjumi 15 miljoni euroni.

Taani Vestas Windi aktsia kukkus tulemuste peale enam kui 7 protsenti ning kontsern plaanib käivitada 600miljonilise aktsiate tagasiostuprogrammi.

Baltika kaasas konverteeritava võlakirjadega investoritelt 4,4 miljonit eurot.

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetuse, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL
Kuidas läheb Toomase investeringutel?

päevane muutus

+0,78%

väärtus 288 225,81 eurot
51% aktsiad / 43% raha / 6% võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Olympic EG	1,60
Apranga	0
Tallink	0
Microsoft	-0,10
Baltic Horizon Fund	-0,15
Berkshire Hathaway B-aktsia	-0,18
Statoil	-0,62
Apple	-0,86
iShares MSCI Brazil Capped (EWZ)	-0,91
Leroy Seafood	-0,98
Ryanair	-1,03

Viimased tehingud

Ostis: 19. juunil 100 iShares MSCI Brazil Capped (EWZ) osakut hinnaga 30,91 eurot osaku kohta. Tehingusumma oli 3091,20 eurot. Teenustasu oli 14,13 eurot.

Müüs: 11. mail 210 Lerøy Seafoodi aktsiat hinnaga 47,8 eurot aktsia. Tehingusumma oli 10 043,35 €. Teenustasu oli 15,06 €.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

BÖRSIKAUBAD

Kütused	17.08	Värvilised metallid	16.08
USD		USD/t	
Nafta IPE, bbl	50,05	Alumiinium LME	2070
Nafta NYMEX, bbl	46,53	Vask LME	6468,5
Mootoribensiin, t	542,25	Plii LME	2421,5
Diislikütus, t	477,50	Nikkel LME	10620
Kerge kütteõli, t	460,50	Tina LME	20000
Masuut (1% väävel), t	309,50	Tsink LME	3028
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,89		
Põllumajandus	17.08	Väärismetallid	17.08
nael = 453,59 g		USD/unts, unts = 31,105 g	
Kohv NYBOT, USC/nael	129,05	Kuld COMEX	1286,48
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	366,40	Plaatina NYMEX	976,47
Kakao NYBOT, USD/t	1865,00	Palladium NYMEX	927,30
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	139,40	Hõbe COMEX	17,13
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	367,75		

VALUUTA

Austraalia dollar	AUD	1,490	Singapuri dollar	SGD	1,602
Bulgaaria leev	BGN	1,956	Suurbritannia nael	GBP	0,910
Hiina juaan	CNY	7,839	Sveitsi frank	CHF	1,141
Hongkongi dollar	HKD	9,160	Taani kroon	DKK	7,437
India ruupia	INR	75,167	Tai baat	THB	38,971
Jaapani jeen	JPY	129,790	Tšehhi kroon	CZK	26,044
Kanada dollar	CAD	1,491	Türgi liir	TRY	4,132
Korea won	KRW	1334,970	Ungari forint	HUF	304,050
Norra kroon	NOK	9,312	USA dollar	USD	1,171
Poola zlott	PLN	4,275			
Rumeenia leu	RON	4,582			

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▲
9,5192

EUR/RUB ▼
69,3777

BÖRS

Tallinn							17.08
aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelms. %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,370	0,00	17 360	-	-8,1%	0,84	0,7%
Baltika	0,290	-0,34	404	-	-1,2%	2,55	0,0%
Ekspress Grupp	1,340	2,29	94	9,1	9,1%	0,83	4,5%
Harju Elekter	4,220	0,00	3 037	2,7	47,1%	1,27	4,3%
LHV Group	11,400	3,64	134 004	15,2	21,0%	3,20	1,3%
Merko Ehitus	9,500	1,06	23 911	22,4	6,1%	1,38	4,3%
Nordecon	1,240	0,00	-	23,1	5,1%	1,17	7,3%
Olympic EG	1,910	1,60	246 666	9,2	29,0%	2,66	5,2%
PRFoods	0,495	0,00	38 359	43,7	1,9%	0,84	0,0%
Pro Kapital Grupp	2,360	0,00	-	-	-2,7%	1,54	0,0%
Silvano FG	2,710	0,74	44 929	10,8	22,8%	2,47	7,4%
Skano Group	0,596	0,00	-	-	-23,0%	0,59	0,0%
Tallink Grupp	1,120	0,00	261 558	17,3	5,3%	0,92	2,7%
Tallinna Vesi	12,500	-0,79	30 881	11,1	23,8%	2,64	4,3%
Tin Kaubamaja	9,610	0,31	22 478	15,2	15,4%	2,35	6,6%
Trigon PD	0,620	0,00	-	-	-2,1%	1,16	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,358	-0,15	498	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emettevõtja osa põhjal

Riia

aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	8,85	5,23	6,1	0,7	-
Latvijas Gaze	9,15	0,11	23,1	1,1	-
Olainfarm	11,40	0,00	13,2	1,6	-
SAF Tehnika	6,65	8,84	12,8	1,7	-

LHV ▲
+3,64%

Tallinna Vesi ▼
-0,79%

Helsinki

17.08

aktsia	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	6,81	0,15	19,5	4,5	2,3
Citycon	2,29	-0,09	16,3	0,9	6,1
Elisa Comm.	36,09	-0,14	18,3	6,5	4,2
Finnair	9,37	-0,11	-	1,8	-
Fortum	14,83	2,56	34,5	1,0	-
HKScan	3,11	-0,64	-	0,5	5,1
Kesko	45,53	-0,24	26,8	2,3	4,4
Neste Oil	34,80	-0,77	-	2,3	3,7
Nokia	5,39	-0,65	-	1,8	-
Olvi	29,80	-2,17	17,6	3,0	2,5
PKC Group	23,55	0,00	36,18	3,6	-
Stockmann	6,47	-5,41	-	0,5	-
Stora Enso	11,66	1,13	-	1,6	-
UPM Kymmene	22,77	0,49	-	1,5	4,2
YIT	7,40	-1,73	123,3	1,7	3,0

Vilnius

aktsia	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,76	0,00	-	3,1	5,8
Invalida	4,650	0,00	-	-	-
Linas Agro	0,705	0,28	31,8	0,7	-
Panevezio Statybos	1,290	1,57	-	0,6	-
Siauliu Bankas	0,590	0,17	2,8	1,4	-
Snaige	0,349	-0,29	-	0,7	-

LOE VEEBIST

Värsked börsiuudised: www.aripaev.ee/bors
Turuülevaade: investor.aripaev.ee

 Husqvarna[®]
TEGUDEKS LOODUD

Valikute vabadus

Kõigist nutikam!

Suurepärane niidutulemus, vaikne, lihtne seadistada, töötab ka siis, kui Teid ei ole, naabrid on õnnelikud

Soovitame just Teie aeda sobiva mudeli, vajadusel paigaldamisteenus

Hinnad alates 1159.-

Valikute vabadus

Kiire ja mugav järelmaksu võimalus!

Reginett Lõunakeskus, Ringtee 75, Tartu 50105 tel 734 1945 www.reginett.ee

SUUR HIRMUS HINNA-HUNT

-41%

-51%

-31%

-DECORA
TAVALISEST PAREM EHTUSPOOD

17. – 27. august

NB! Allahindlus ei kehti tellitavatele ja soodushinnaga toodetele.
Kehtib sularahas või kaardiga maksmisel.